

DĚJINY STAVITELSTVÍ A ARCHITEKTURY

013*RENESSANCE * sestavil *Aleš Student / Igor H. Krčmář

RENESSANCE

(obrození * nový rozkvět)

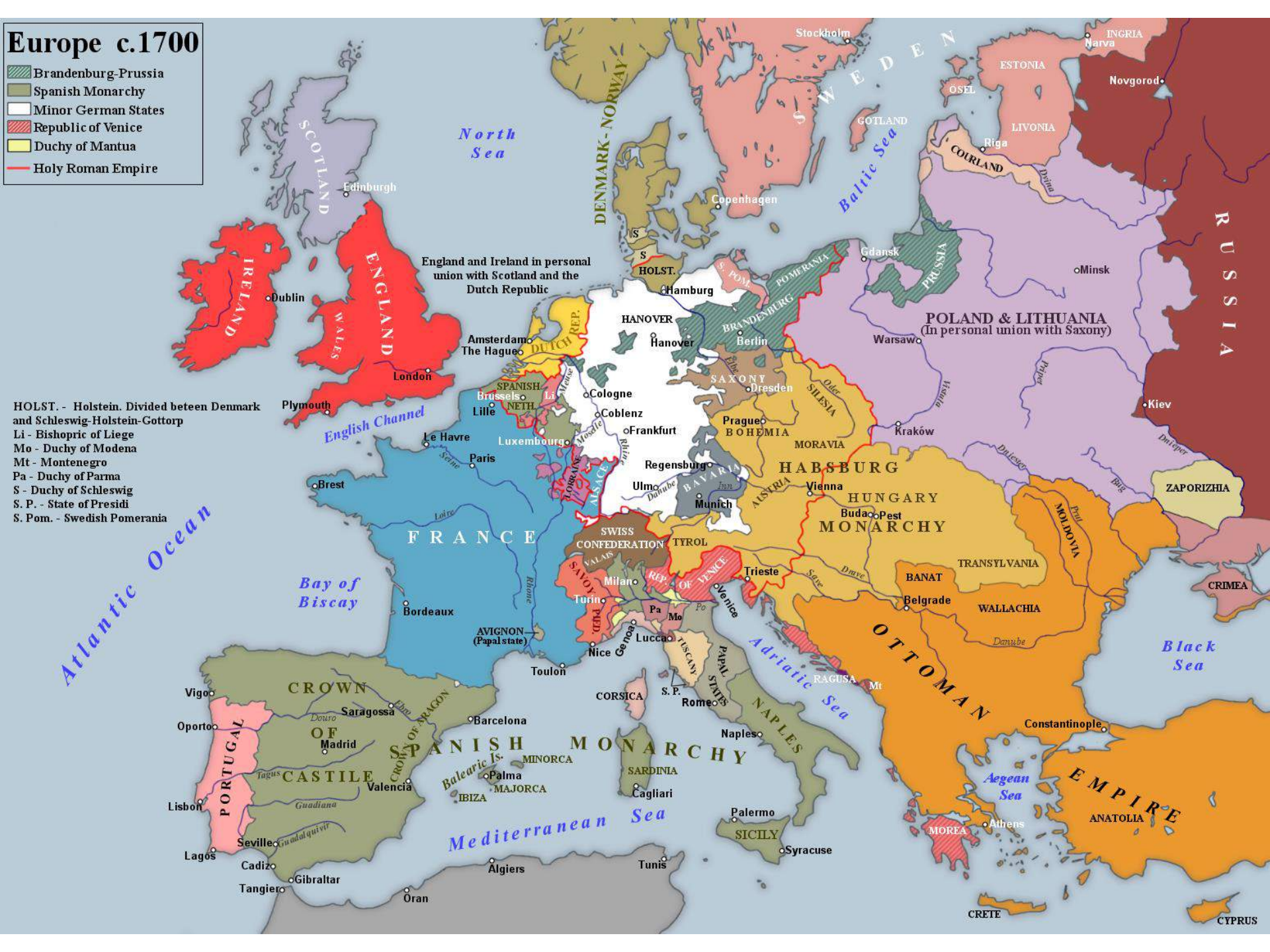
- 15. – 16.století * vznik a vývoj na území současné Itálie
- od 1492 do 1620 * naše území– u nás pak konfiskace a 21. června 1621 poprava 27 (českých) pánů -vůdců stavovského povstání /30-ti letá válka 1618-1648 (Vestfálský mír) boj katolických a reformních států Dánsko, Švédsko /
- Obroda antického umění, ve stavitelství linie horizontální,
 - prostor architektonicky ohraničený s lidskými měřítky,
 - antická pravidla však nejsou dogma – individualismus.
- Archeologické vykopávky v Pompejích, realistické malířství a sochařství,
- Šíření informací - vynález knihtisku (po roce 1440/48 - zlatník a brusič Johannes Gensfleisch Gutenberg z Mohuče (Mainz) ...
- První sloh, který se později v korigované verzi uplatnil v Severní Americe – britské a francouzské kolonie (Greek Revival)

Major Italian City-States During the Renaissance

Europe c.1700

- Brandenburg-Prussia
- Spanish Monarchy
- Minor German States
- Republic of Venice
- Duchy of Mantua
- Holy Roman Empire

HOLST. - Holstein. Divided between Denmark and Schleswig-Holstein-Gottorp
 Li - Bishopric of Liege
 Mo - Duchy of Modena
 Mt - Montenegro
 Pa - Duchy of Parma
 S - Duchy of Schleswig
 S. P. - State of Presidi
 S. Pom. - Swedish Pomerania

1. ORDINATIO (řec. taxis), pravidelnost, řád.

utváření objemu (quantitas), poměrové vztahy na základě modulu a symetrie.

Triáda: 1. *firmitas* - pevnost, trvanlivost (základy), 2. *utilitas* - účelnost (rozvrh stavby), 3. *venustas* - ladnost (kompozice)

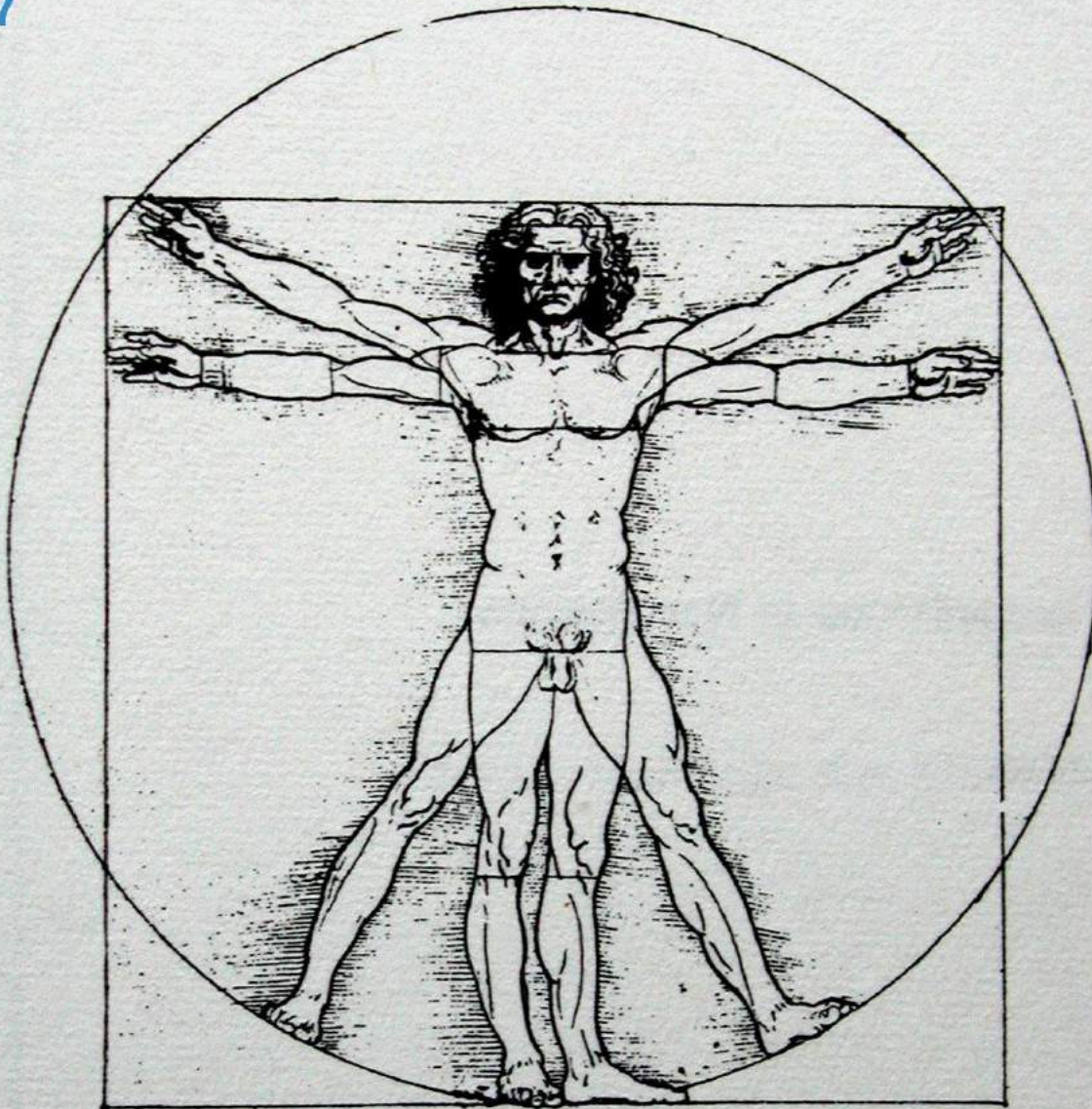
2. DISPOSITIO (řec. diathesis), rozvrh, osnova. Idea díla je architektem přenášena na papír ve třech rysech: 1. ichnografia (půdorys) 2. ortografia (nákres) a 3. skenografia (perspektiva)

3. EURYTHMIA (řec. eurythmia), ladnost (kompozice). Přiměřenost

4. SYMMETRIA (řec. symetria), souměrnost. Antropomorfismus

5. DECOR (řec. dekor), slušnost, důstojnost, půvab. Řádová zákonitost (statio), obvyklost (consuetudo) a přirozená povaha materiálu (natura)

6. DISTRIBUTIO (řec. oikonomia), hospodárnost

Leonardo da Vinci, Kanon
der Proportionen

DRUHY STAVEB

CHRÁMOVÉ

chrámy (centrální i bazilikální), kostely, oratoria, kaple

OBYTNÉ

zámky, paláce (přehledná dispozice, symetrické řešení),

obytný dům (na původní gotické parcelaci)

MĚSTSKÉ STAVBY

radnice, masné krámy

ZAHRADY

plošný geometrický rozvrh, drobné doplňkové stavby

CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY

ANTICKÉ STAVEBNÍ ŘÁDY ARKÁDOVÉ OCHOZY STĚNA

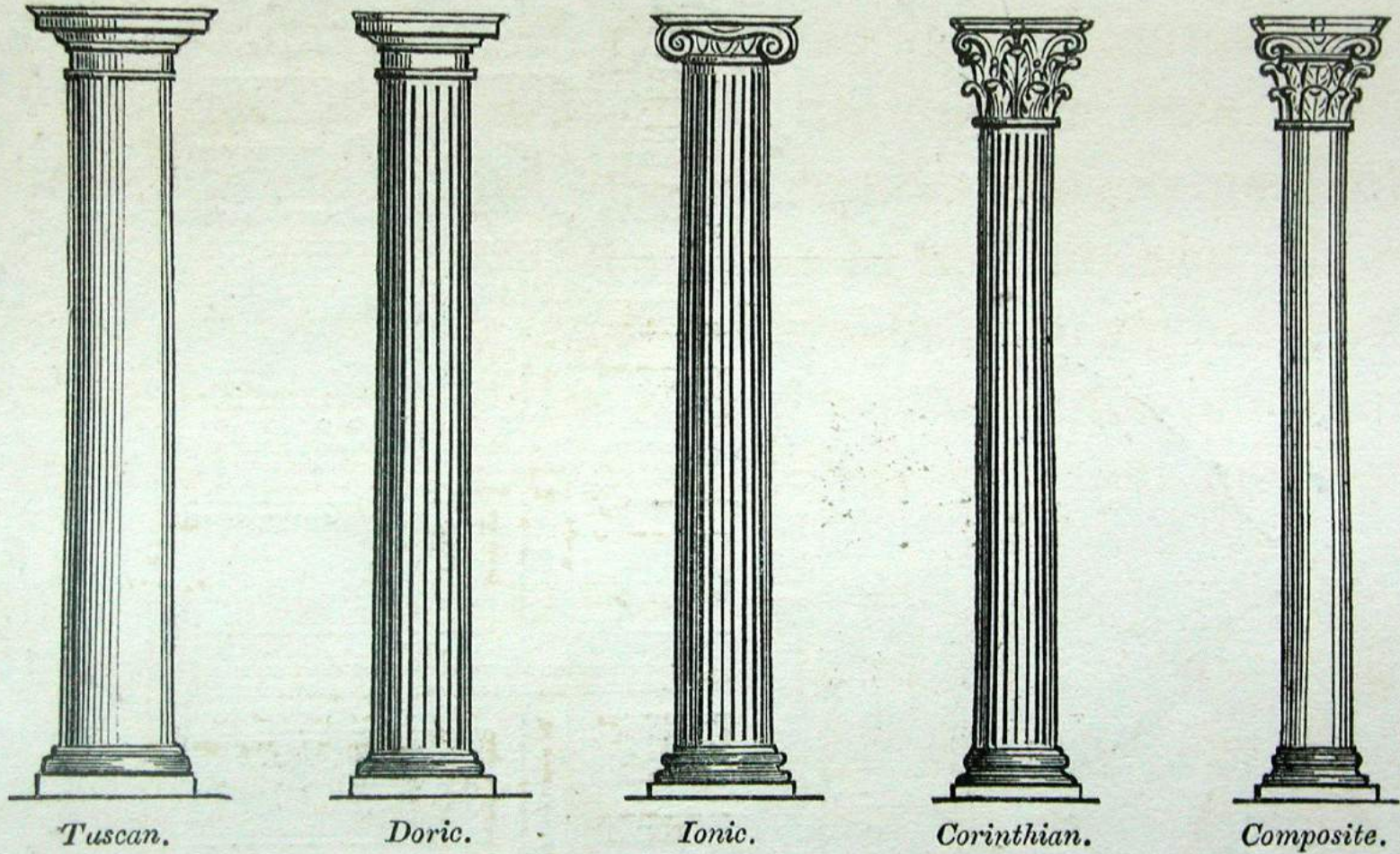
stěnový nosný systém, horizontální členění, sokl, římsa,
omítky

KLENBA

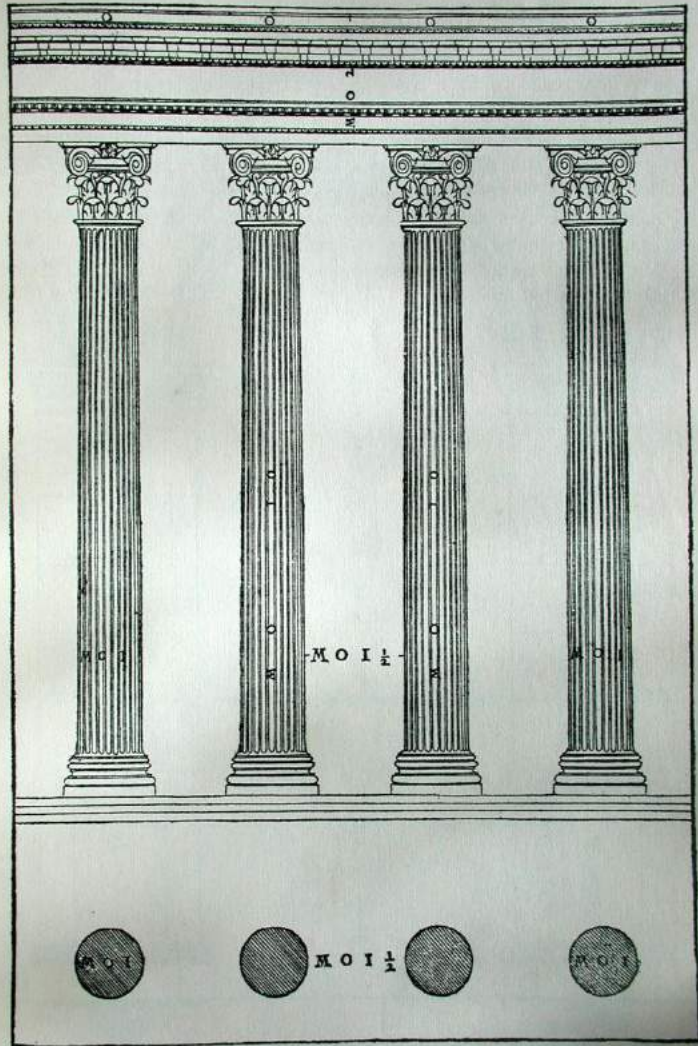
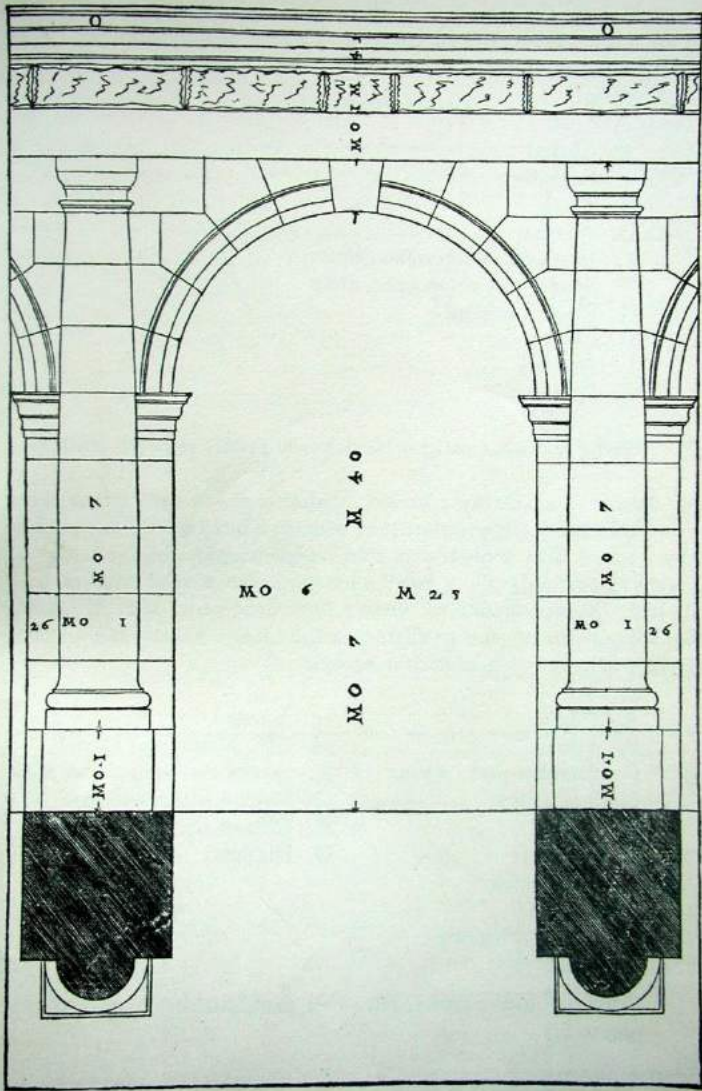
hlavně uzavřené klenby

OKNA

Sdružená s rovným nadpražím, nadokenní římsa,
profilované ostění a parapet

[Fig 136. Specimens of columns of the different orders of Grecian architecture, given with a view of facilitating the comparison between them and columns from Hindû buildings.]

CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY

PORTÁL

Nadpraží ve tvaru architrávu nebo archivoly
(i kombinace), po stranách pilastry

FASÁDA

plochá, často zdobená sgrafitem, přízemí často bosováno,
výrazné štíty (volutové,
obloučkové, „táborské“), atiky (atikové patro). Pojem
„česká renesance“ – přestavba původně
gotických domů

CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY

DETAILY

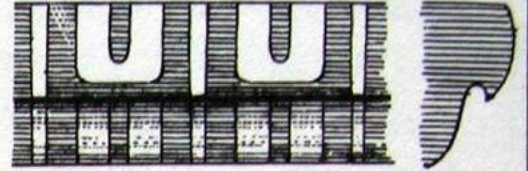
arkatura inspirována antickými řády, lunetové římsy, antické
motivy na konzolách,
balustrády, ornament (rollwerk, beschlagwerk, kartuš,
feston, girlanda)

Mäander

Palmettenfries

Dorisches Kymation

Mäander

Anthemion: Palmetten
mit Lotosblumen

Ion. Kymation, Eierstab

Wellenband, Laufender Hund

Astragal, Perlstab

Lesbisches Kymation

STAVEBNÍ MATERIÁL

KÁMEN

lomový (základy, smíšené zdivo),
opracovaný (stěny, pilíře, sloupy, klenby, konzoly)
kamenné obklady (bosované, schodiště, zábradlí)
leštěný kámen (vnitřní obklady, podlahy)

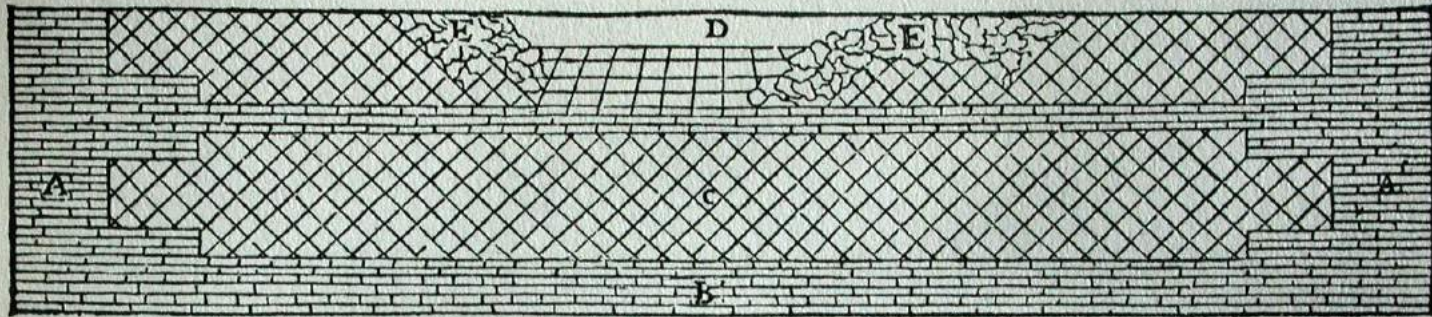
KERAMIKA

cihly pálené (režné zdivo i v kombinaci s kamenným
zdivem na nárožích a ostěních)
tvárnice (klenby, římsy, konzoly, ostění)
pálená střešní taška

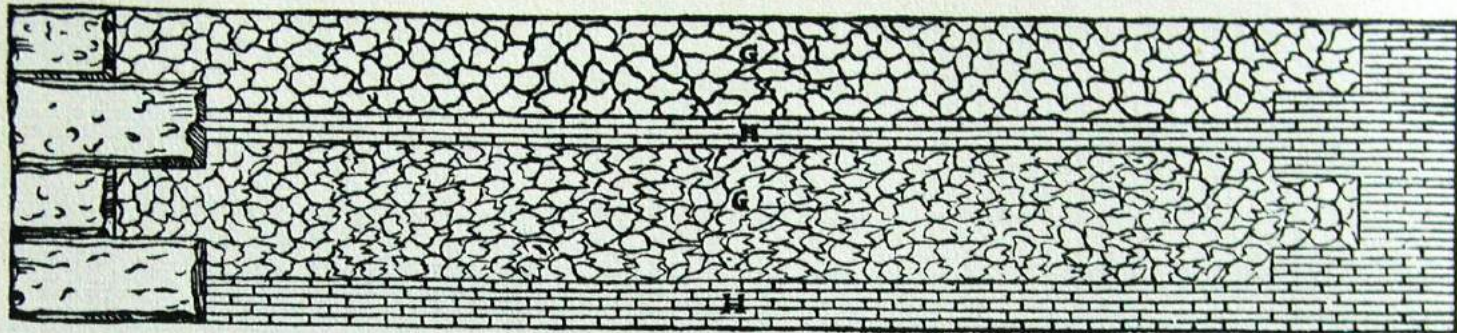
Antonio da Sangallo ml.
Palazzo Spada
Terni

- A. Hrany z cihel
- B. Vrstvy cihel, které vážou celou zeď
- C. Síťová vazba
- D. Vrstvy cihel jdoucí tloušťkou zdi
- E. Střední část zdi ze šterku

Andrea Palladio

- G. Šterk nebo říční oblázky
- H. Vrstvy cihel, které provazují celou zeď

Andrea Palladio

STAVEBNÍ MATERIÁL

DŘEVO

krovy, trámové kazetové stropy, zavěšené klenby,
pilotové základy, konzoly říms

OMÍTKA

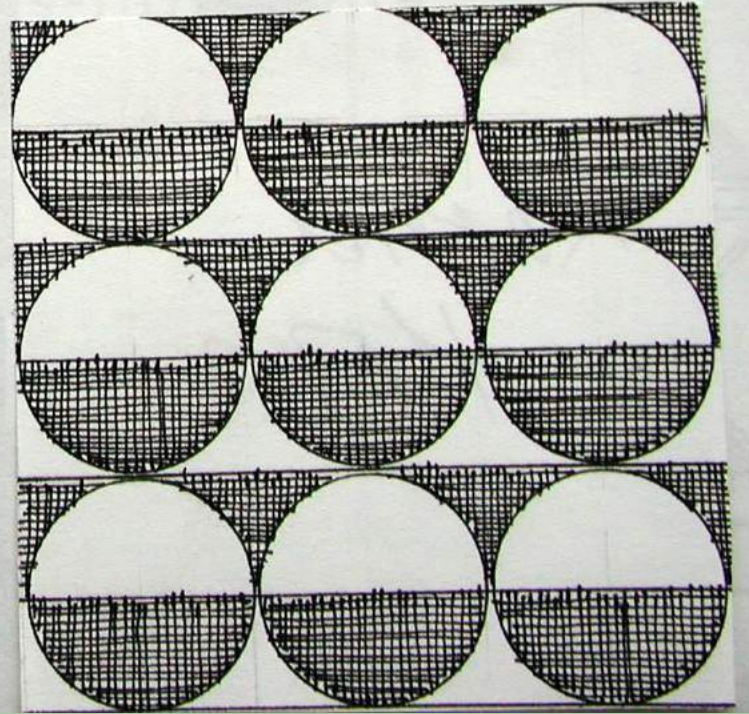
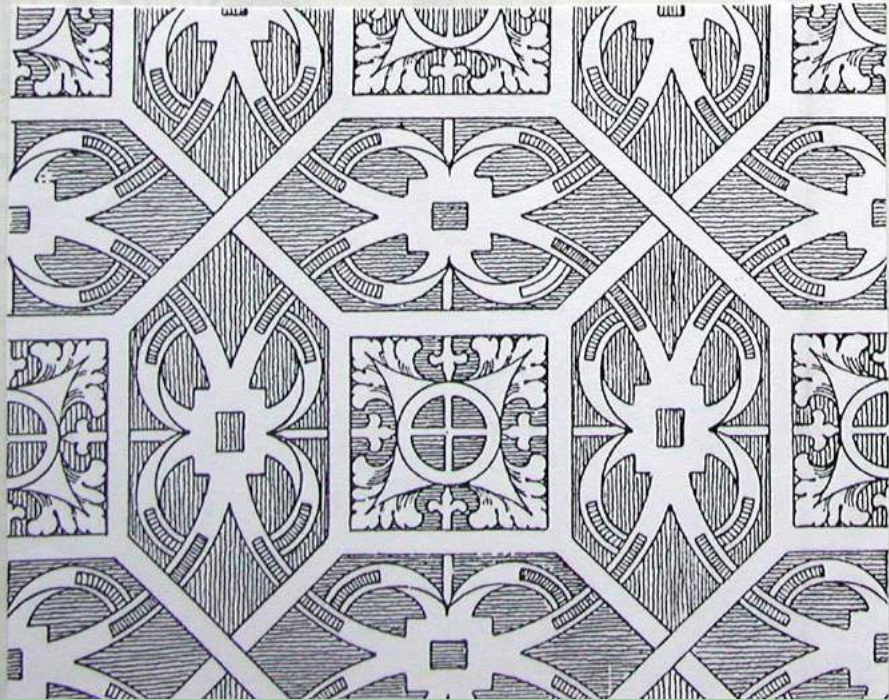
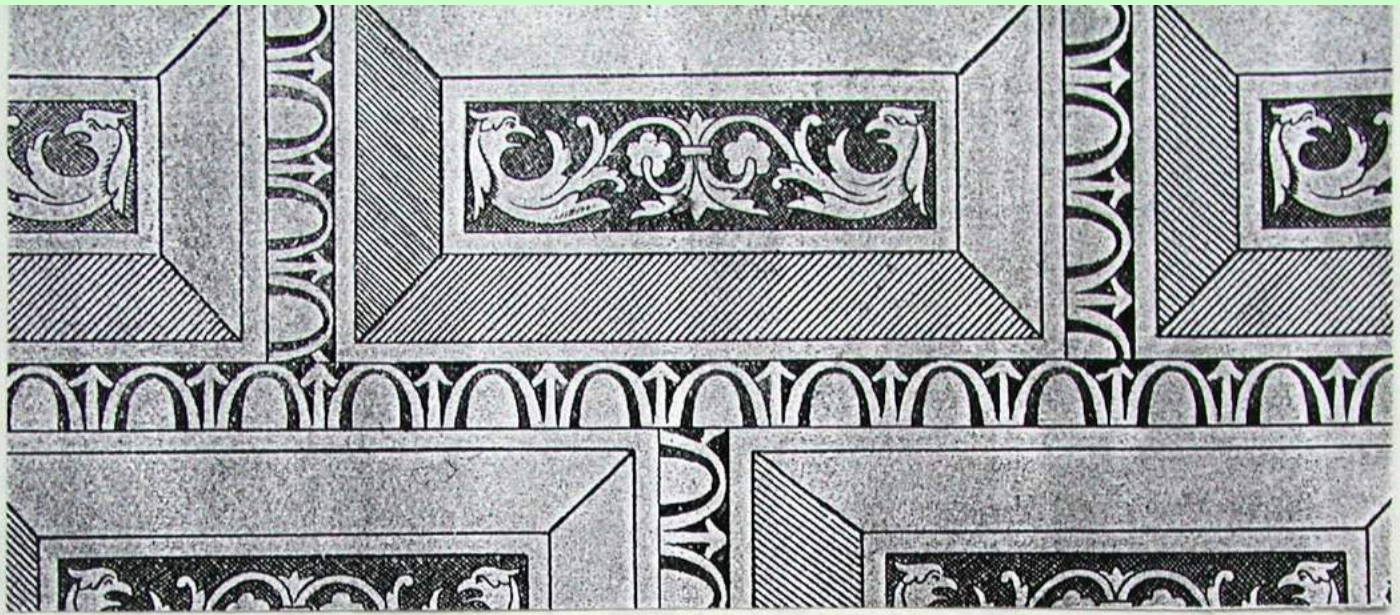
interiér i exteriér, dvě až tři vrstvy různých barev(sgrafito)

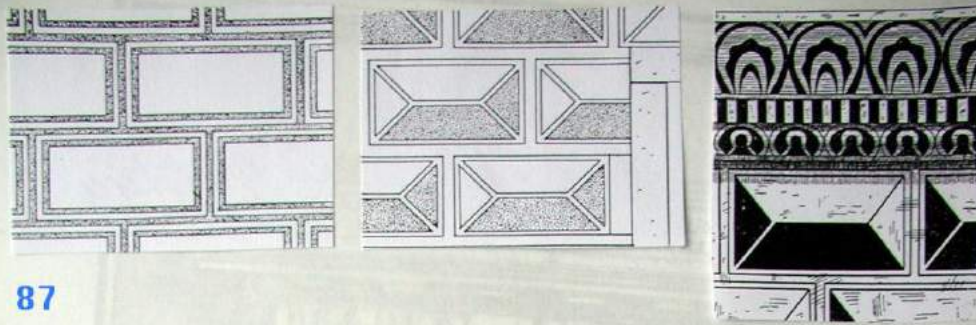
KOVY

železo (kleštiny krovů, táhla kleneb, konstrukce říms,
tepané mříže), **měď** (střešní krytina)

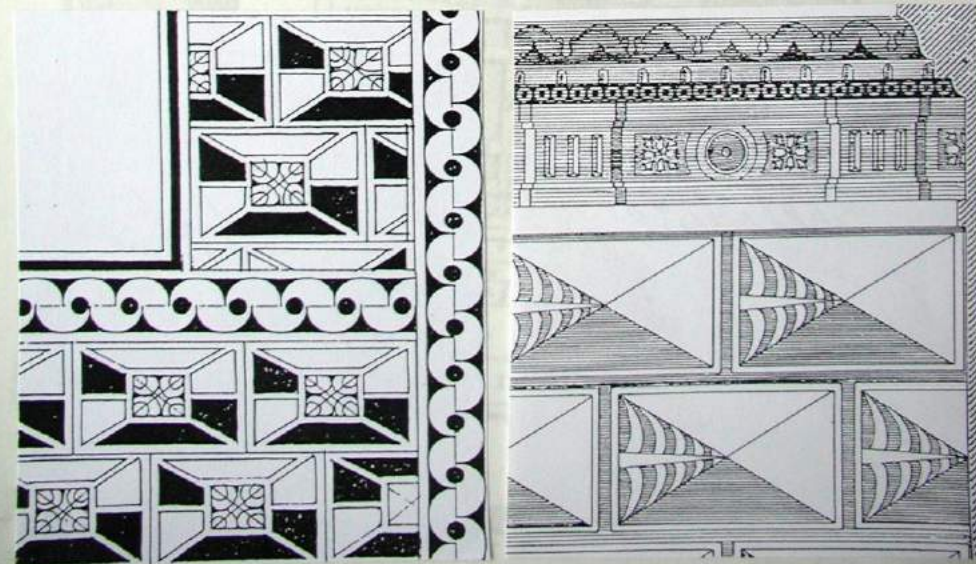
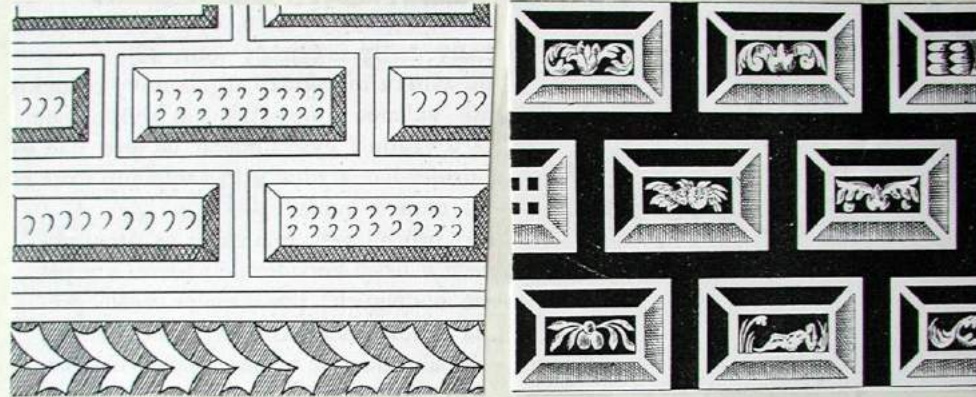
POMOCNÉ HMOTY

zlato, stříbro, sádra, asphalt, rákosí, proutí, tkaniny, kůže,
perleť, smalt, sklo

87

KONSTRUKCE

SVISLÉ NOSNÉ

Zdivo – stěnový systém, omítané a obkládané

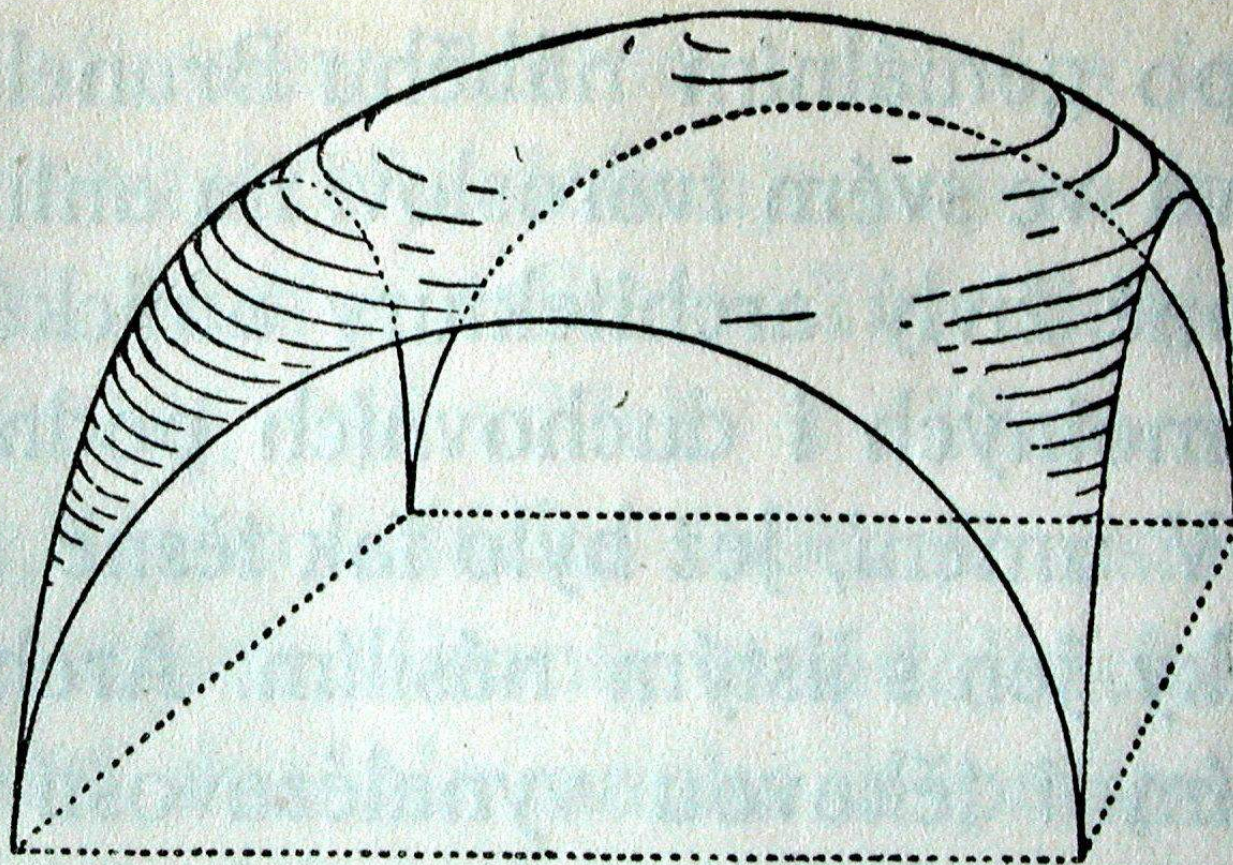
Sloupy – oddělovaly jednotlivé lodě nebo tvořily s archivoltou arkády do nádvoří atria

VODOROVNÉ NOSNÉ

Klenby – většinou uzavřené

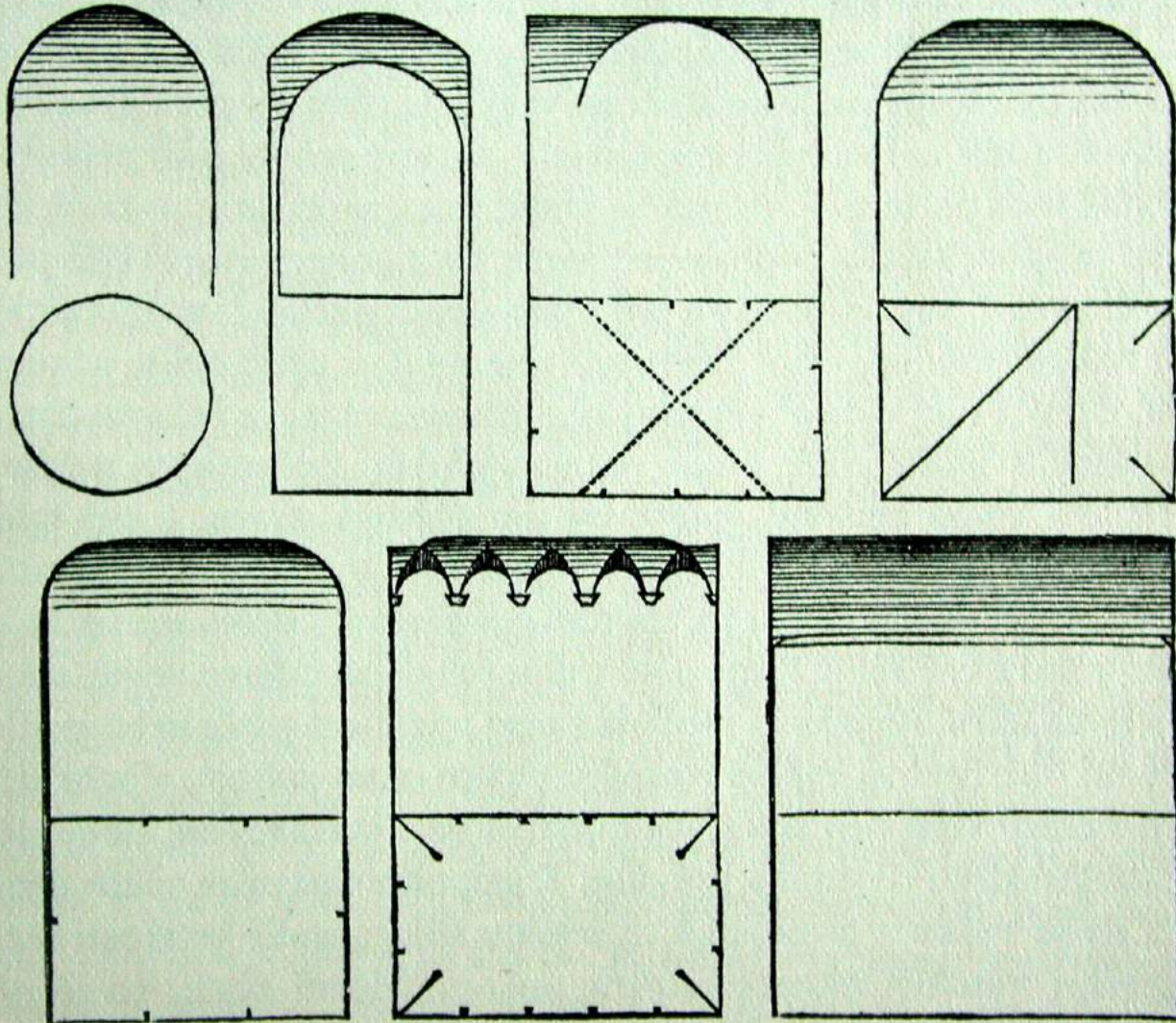
(kupole, kupole nad polygonem, kupole melounová, klenba valená, klenba valená s lunetami, klášterní, česká, neckovitá, zrcadlová), dřevěné zavěšené klenby

Dřevěné nosné trámy s kazetovými výplněmi

Visutá kopule (placka)

93

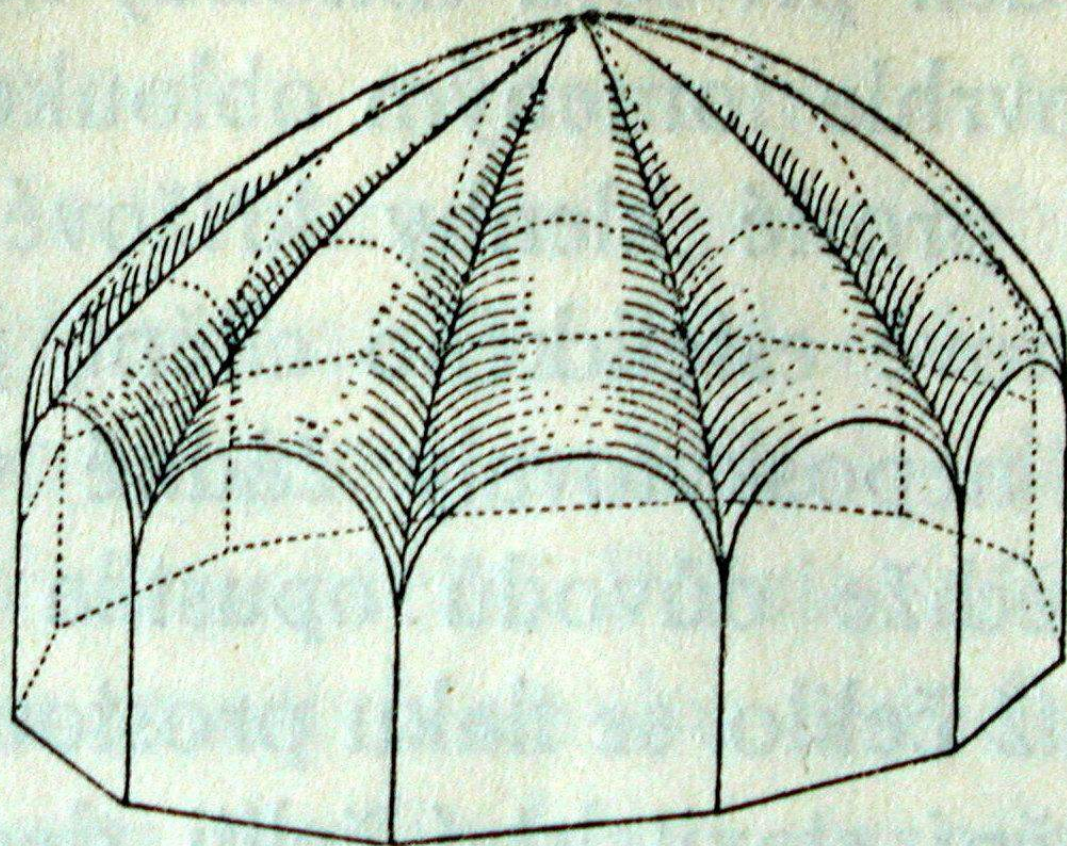

Andrea Palladio

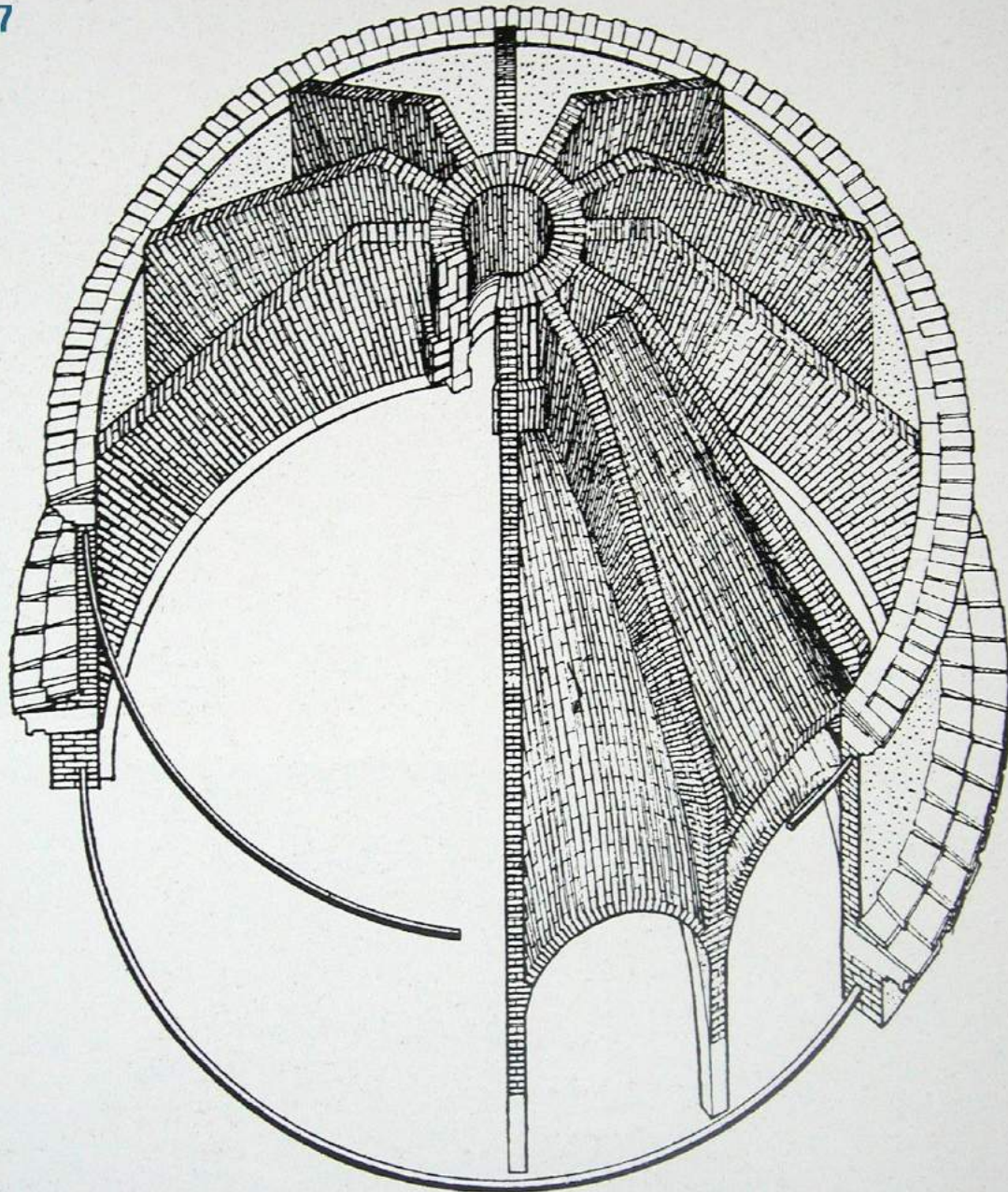
71

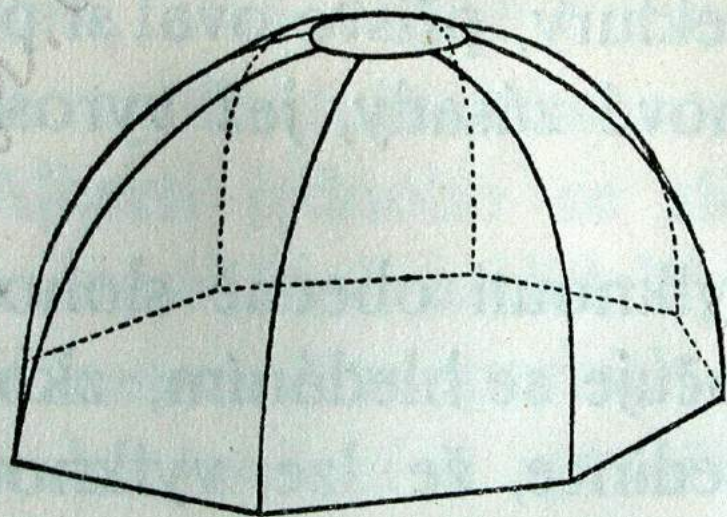

Fig. 810 — Cortona, « il Palazzone ». Caporali: Camera attigua al salone.

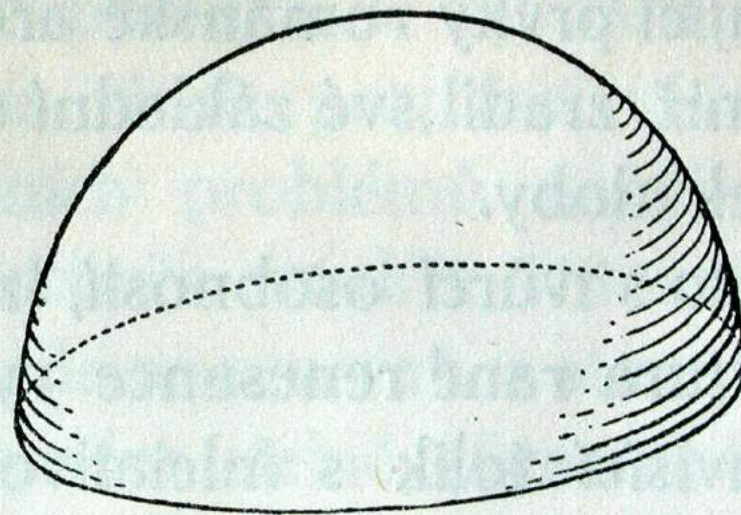

Mušlovitá kopule (vějířová)

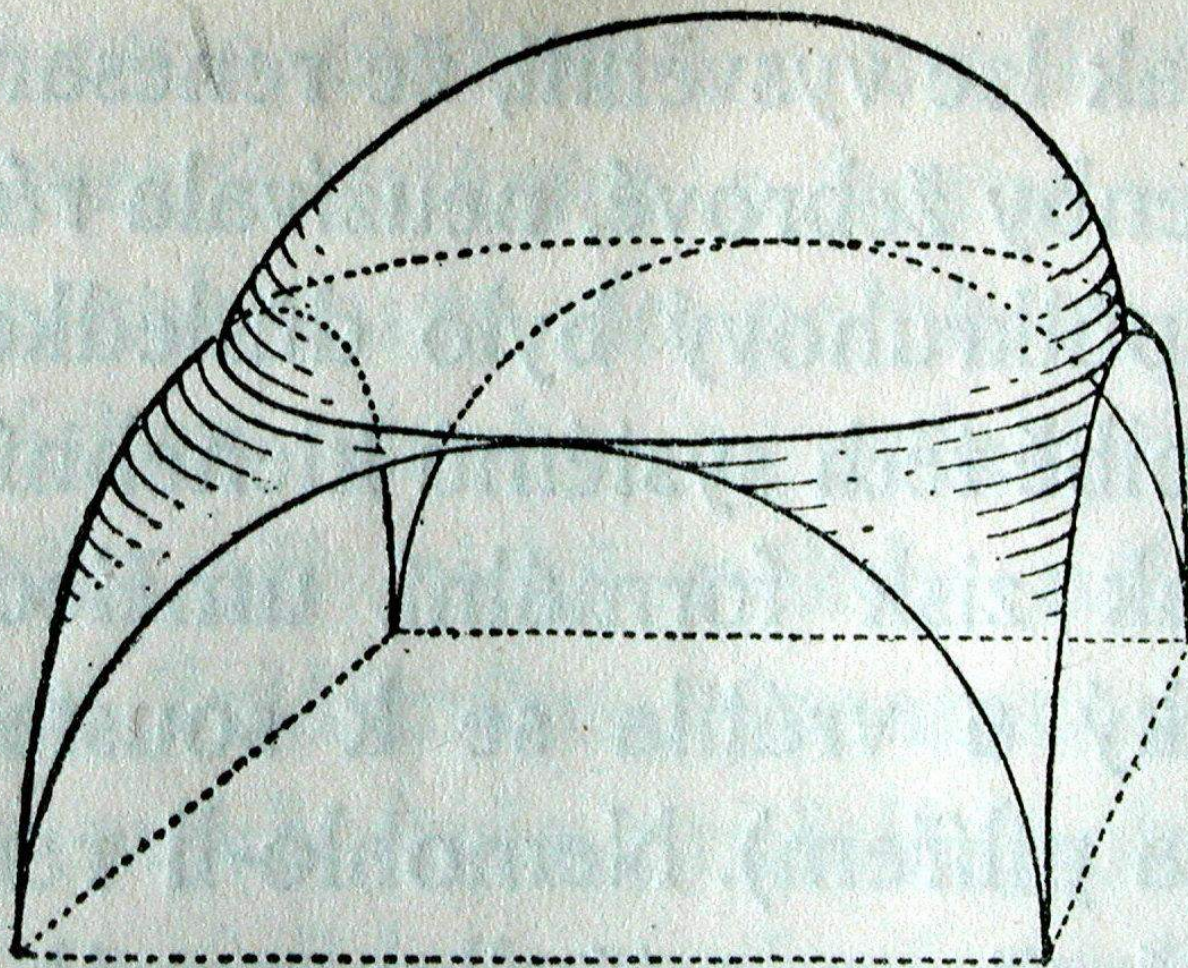

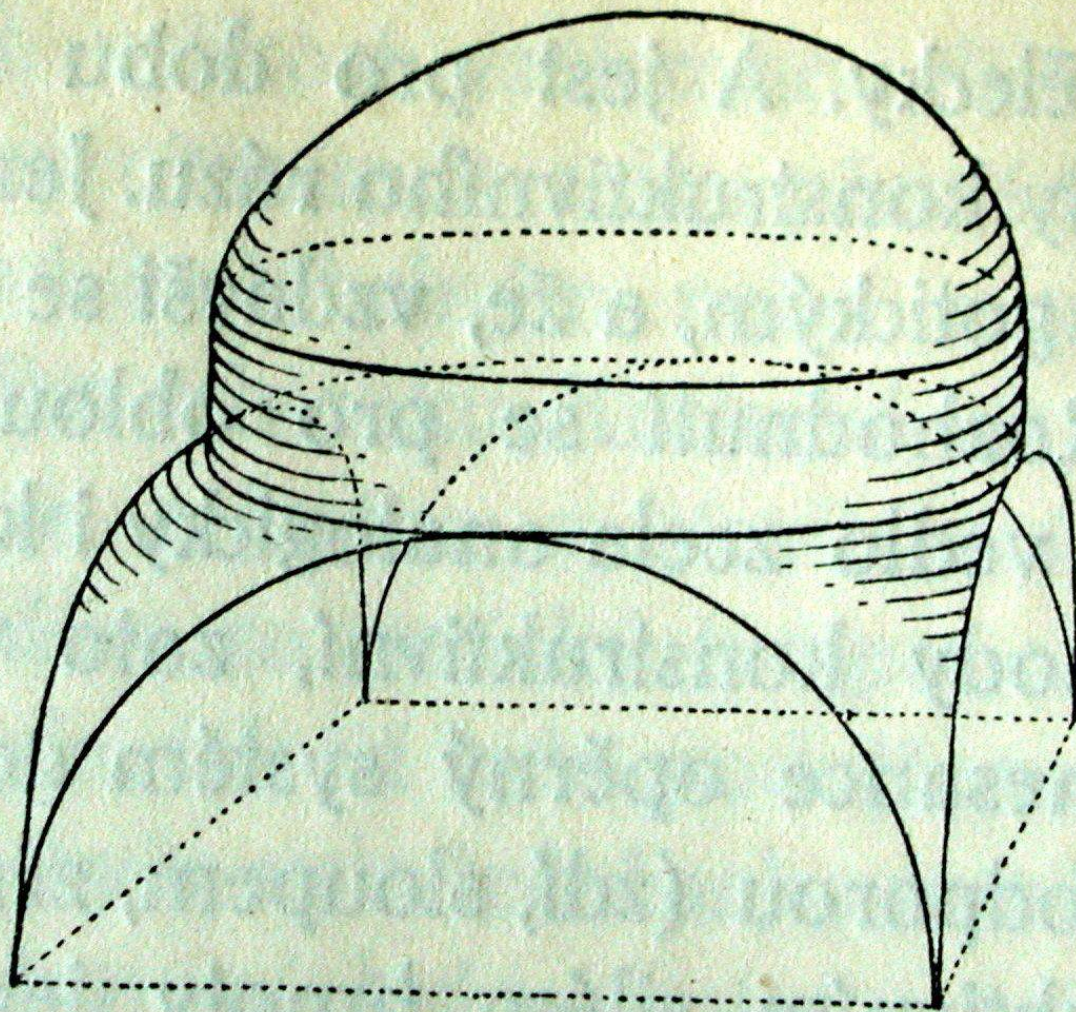
Hranatá kopule (klášterní klenba)

Polokulovitá kopule

Pendantivová kopule

Tambúrová kopule

TEORIE

NAVRHOVÁNÍ STAVEB

empirie, stavební plány : půdorysy, řezy, pohledy

Leon Battista Alberti (1404 – 1472)

Deset knih o architektuře

Giacomo Barozzi da Vignola (1507 – 1573)

Pravidla pěti řádů

Andrea Palladio (1508 – 1580)

Čtyři knihy o architektuře

VÝZNAMNÉ STAVBY

(výběr některých zahraničních i tuzemských staveb)

1a * Nalezinec ve Florencii („Špitál neviňátek“) - 1419
Filippo Brunelleschi (*1377 +1446)

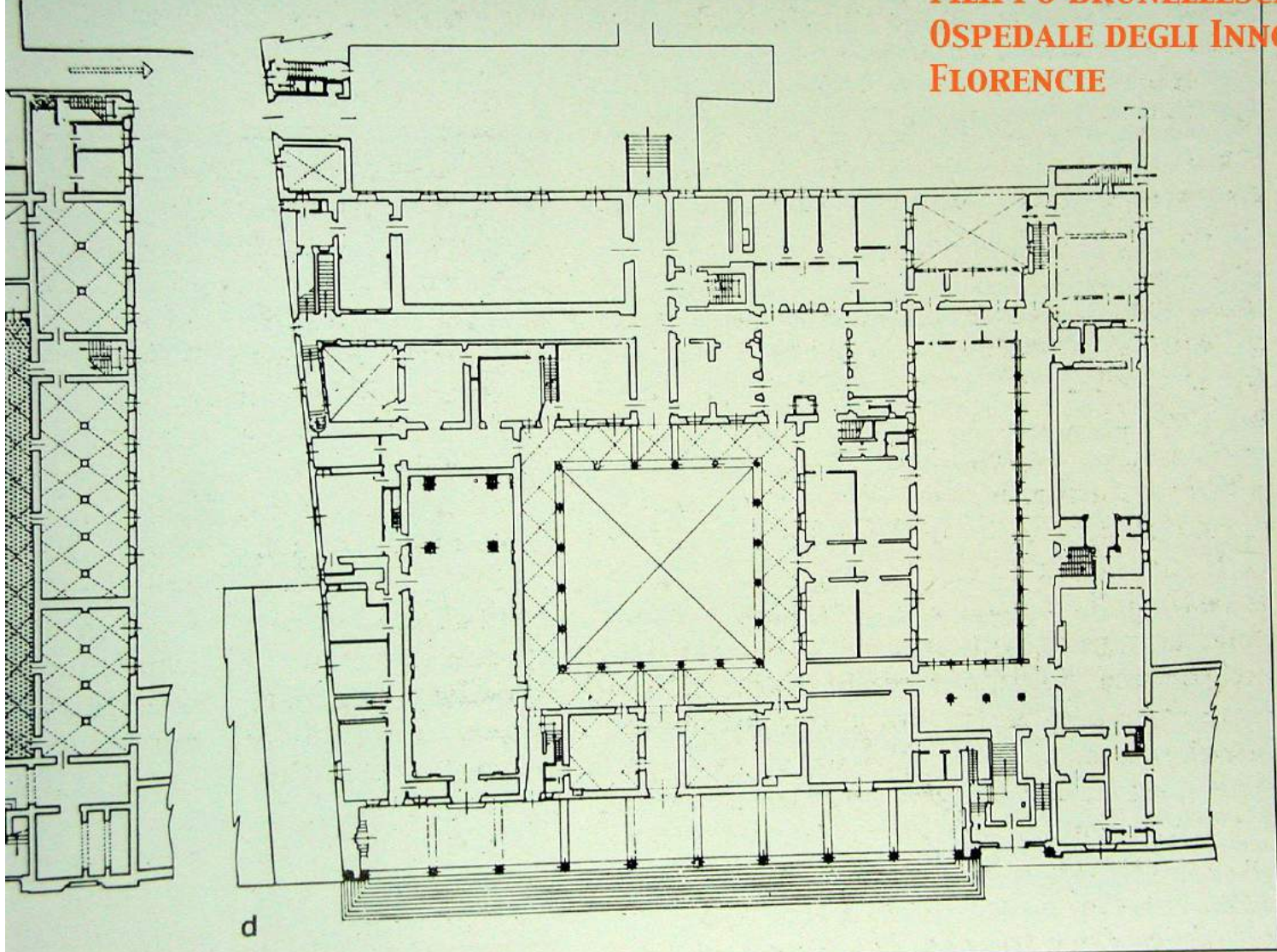
2 * Nalezinec ve Florencii („Špitál neviňátek“) - 1419
Filippo Brunelleschi (*1377 +1446)

136

c

FILIPPO BRUNELLESCHI
OSPEDALE DEGLI INNOCENTI
FLORENCE

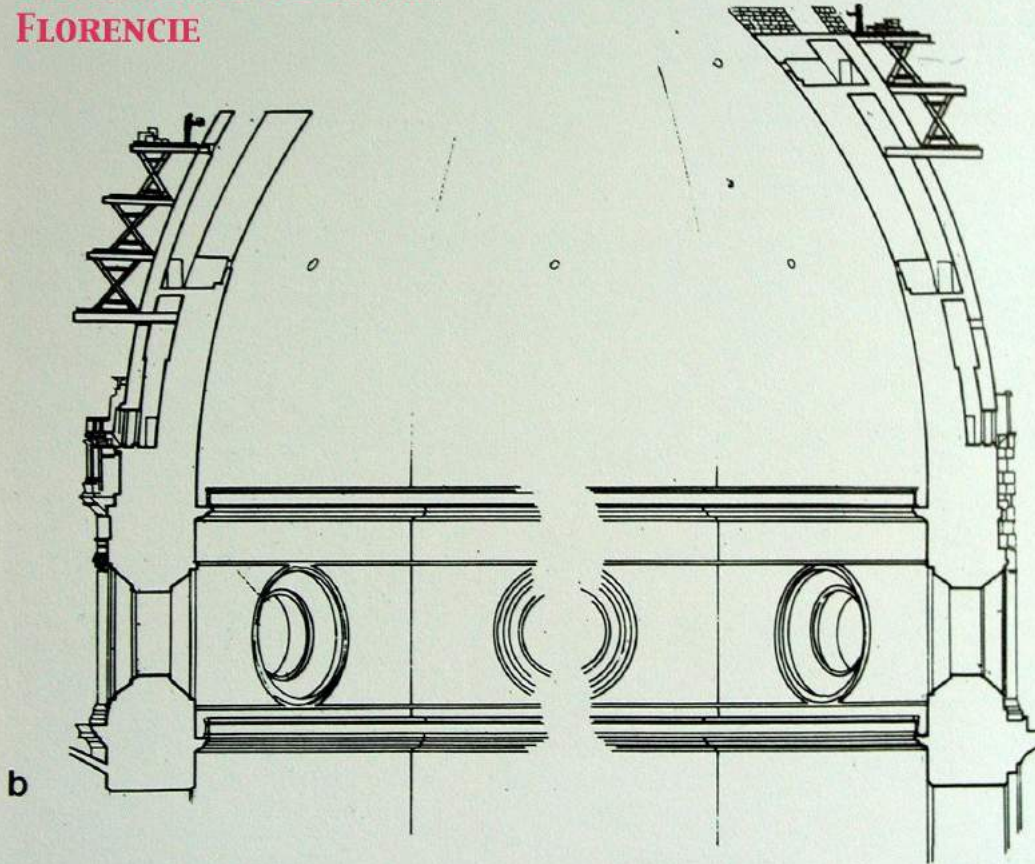

3 * Dóm Santa Maria del Fiore ve Florencii
Filippo Brunelleschi

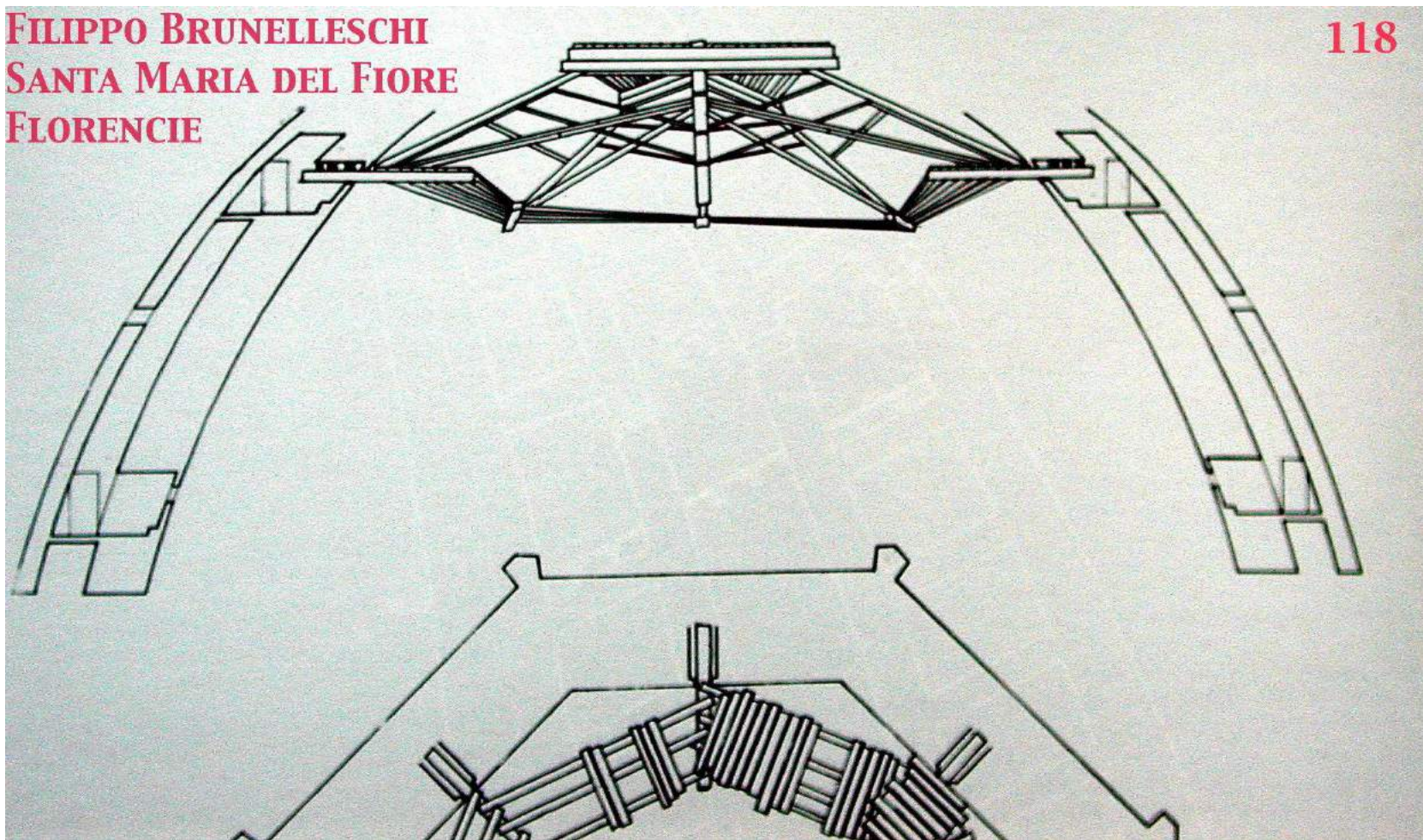
FILIPPO BRUNELLESCHI
SANTA MARIA DEL FIORE
FLORENCIE

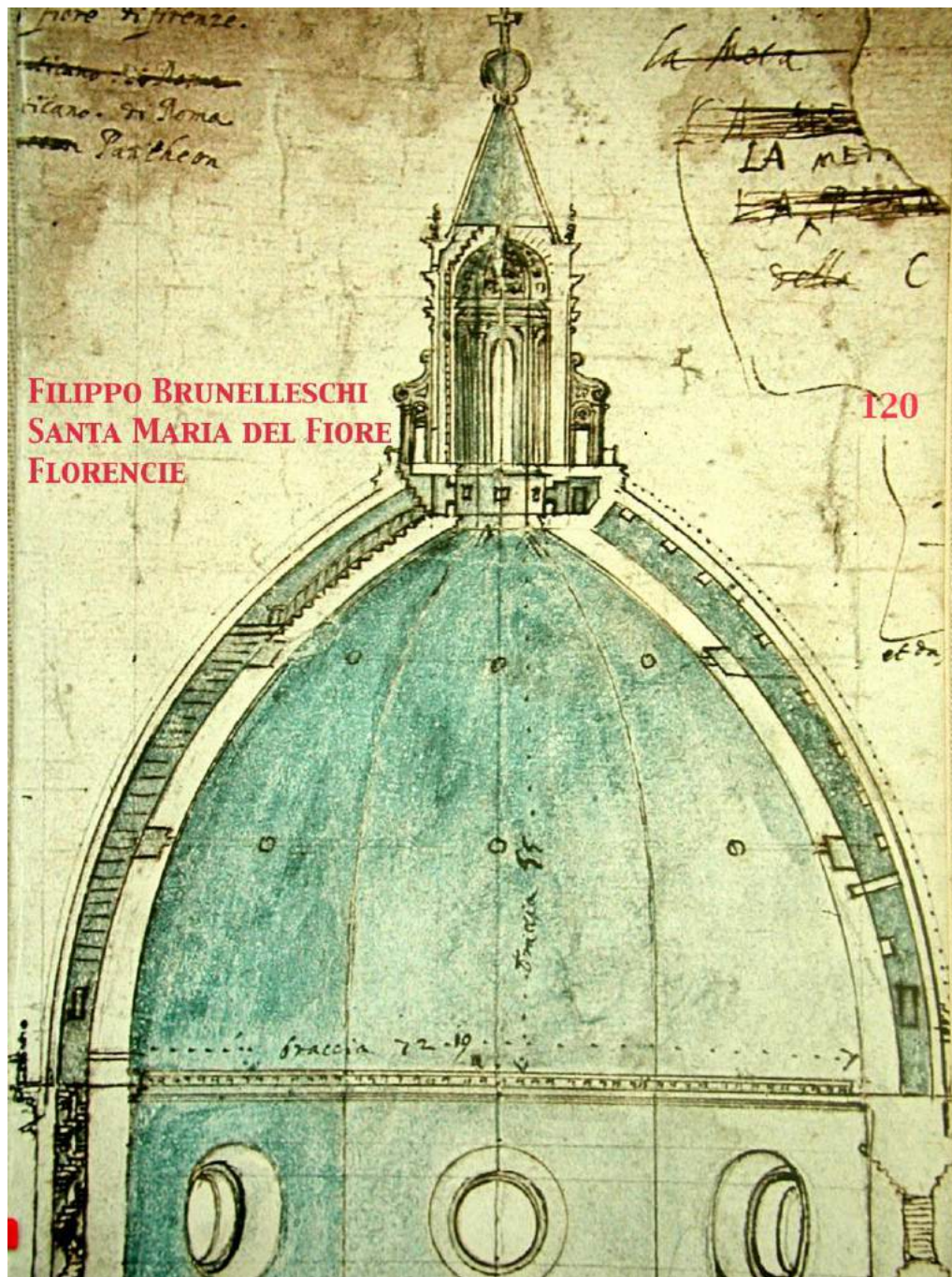
116

FILIPPO BRUNELLESCHI
SANTA MARIA DEL FIORE
FLORENCIE

118

FILIPPO BRUNELLESCHI
SANTA MARIA DEL FIORE
FLORENCIE

120

FILIPPO BRUNELLESCHI
SANTA MARIA DEL FIORE
FLORENCIE

122

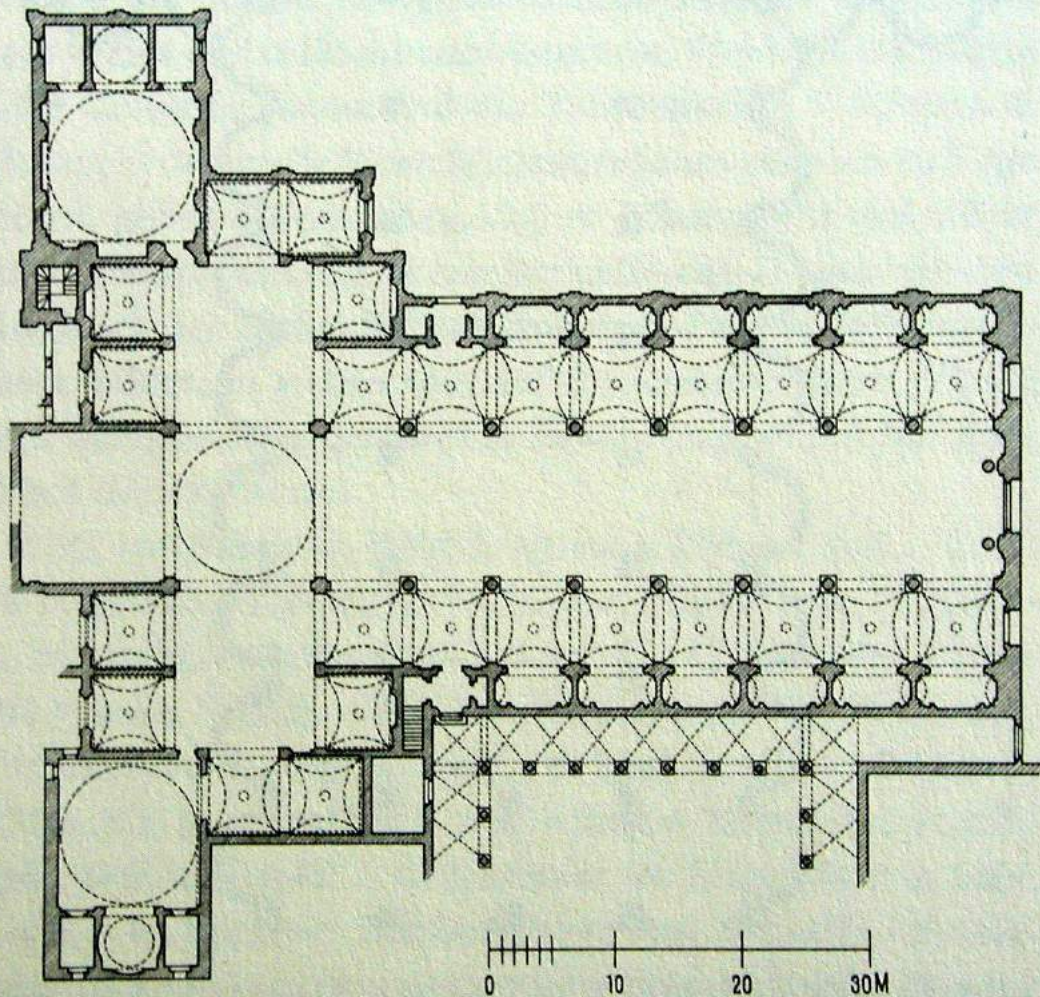

Fig. 26. Filippo Brunelleschi: S. Lorenzo, Florenz, 1418-1521

4 * Kostel San Lorenzo ve Florencii (1418-1521)
Filippo Brunelleschi

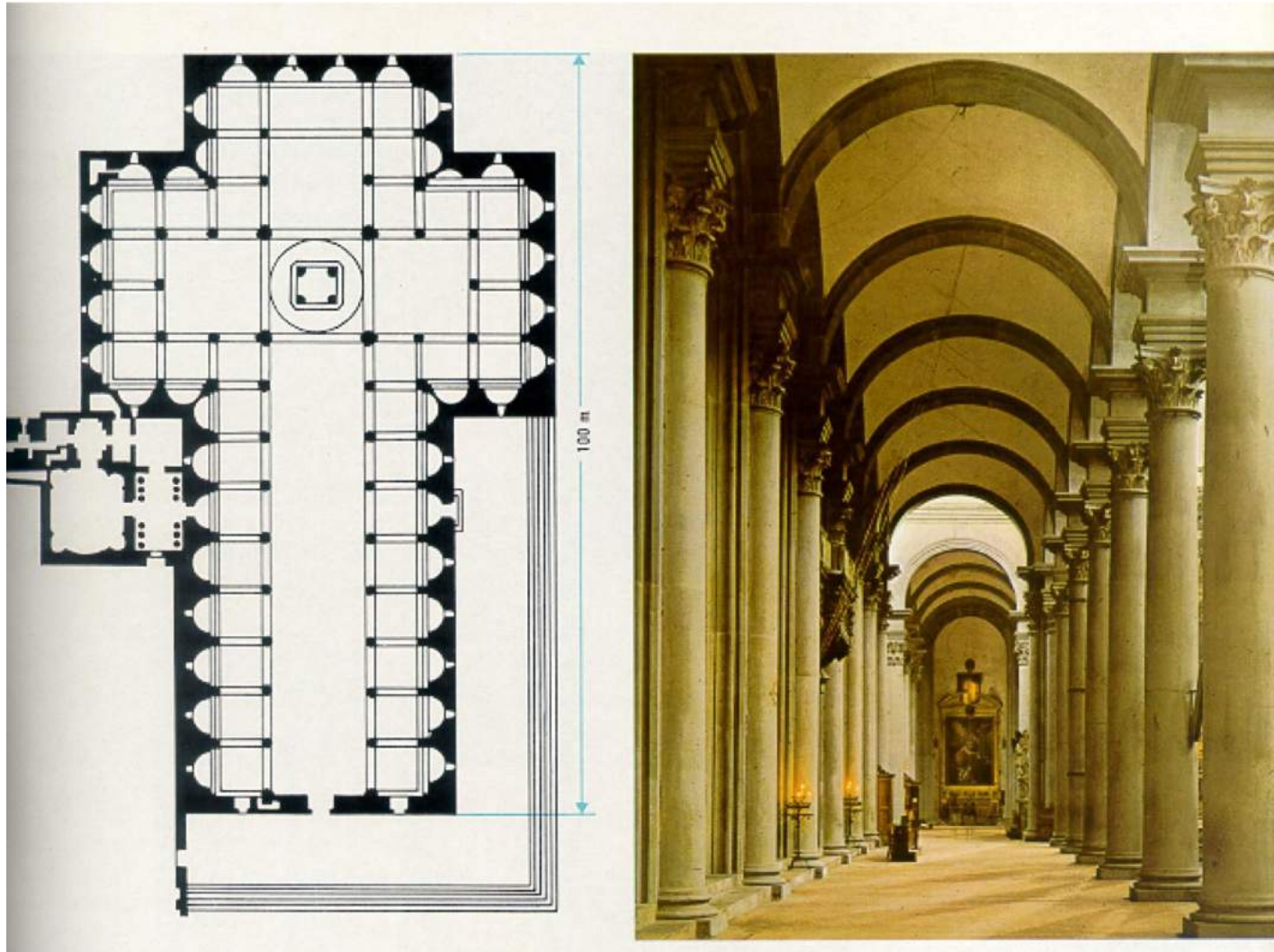
5 * Kostel San Lorenzo ve Florencii (1418-1521)
Filippo Brunelleschi

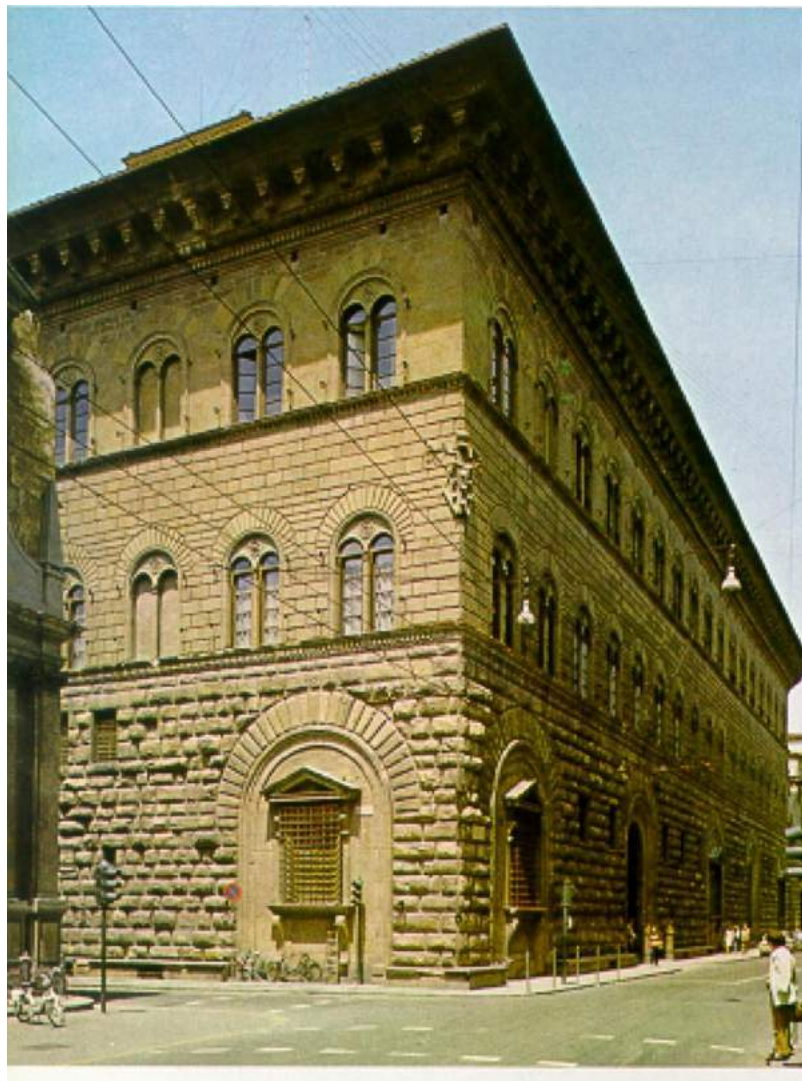
6a * Kostel San Spirito (1436)
Filippo Brunelleschi

6b * Kostel San Spirito (1436)
Filippo Brunelleschi

7 * Kostel San Spirito (1436)
Filippo Brunelleschi

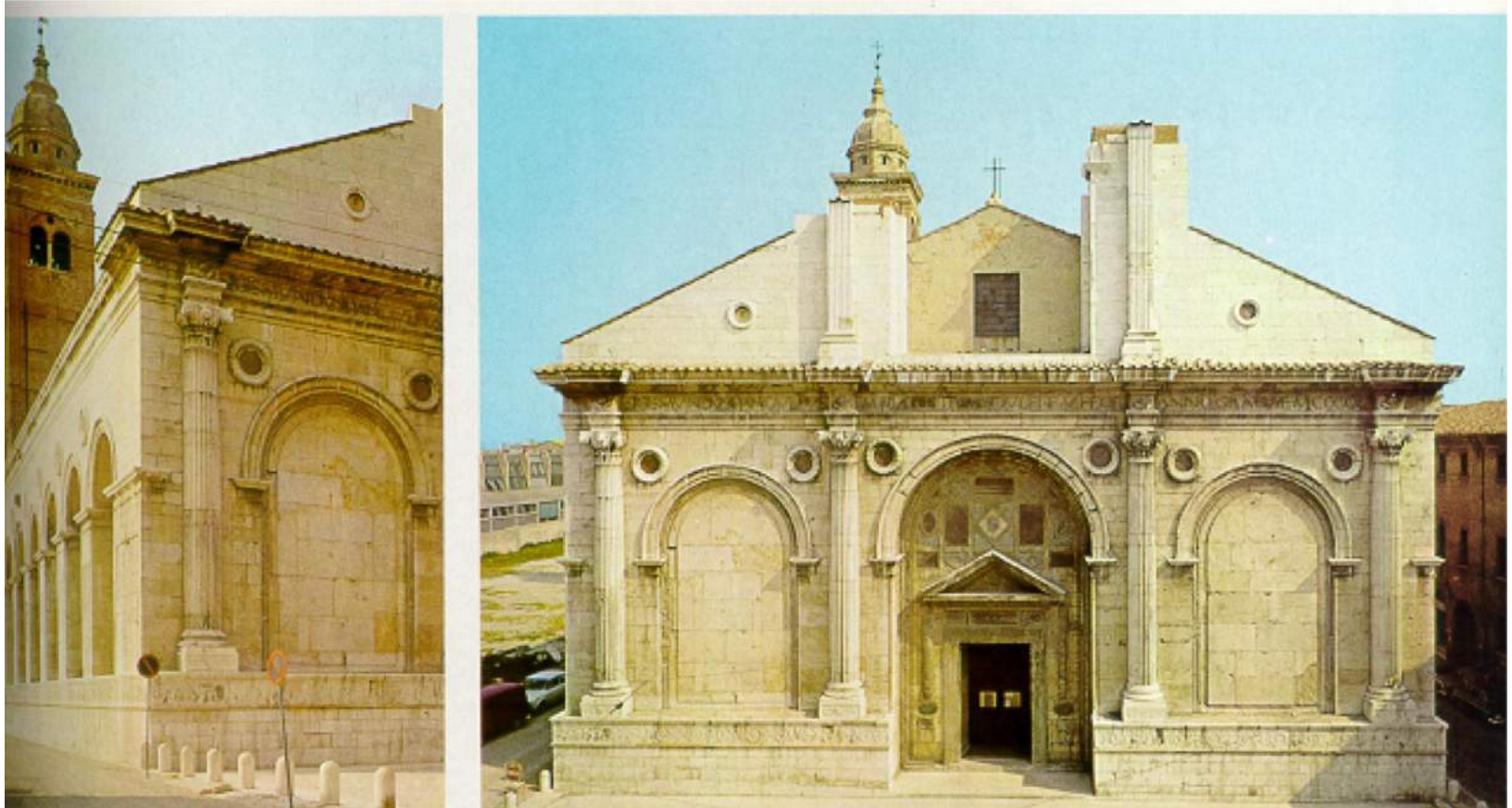

8 * Palác Medici-Riccardi (dokončen 1460)
Filippo Brunelleschi - Michelozzi

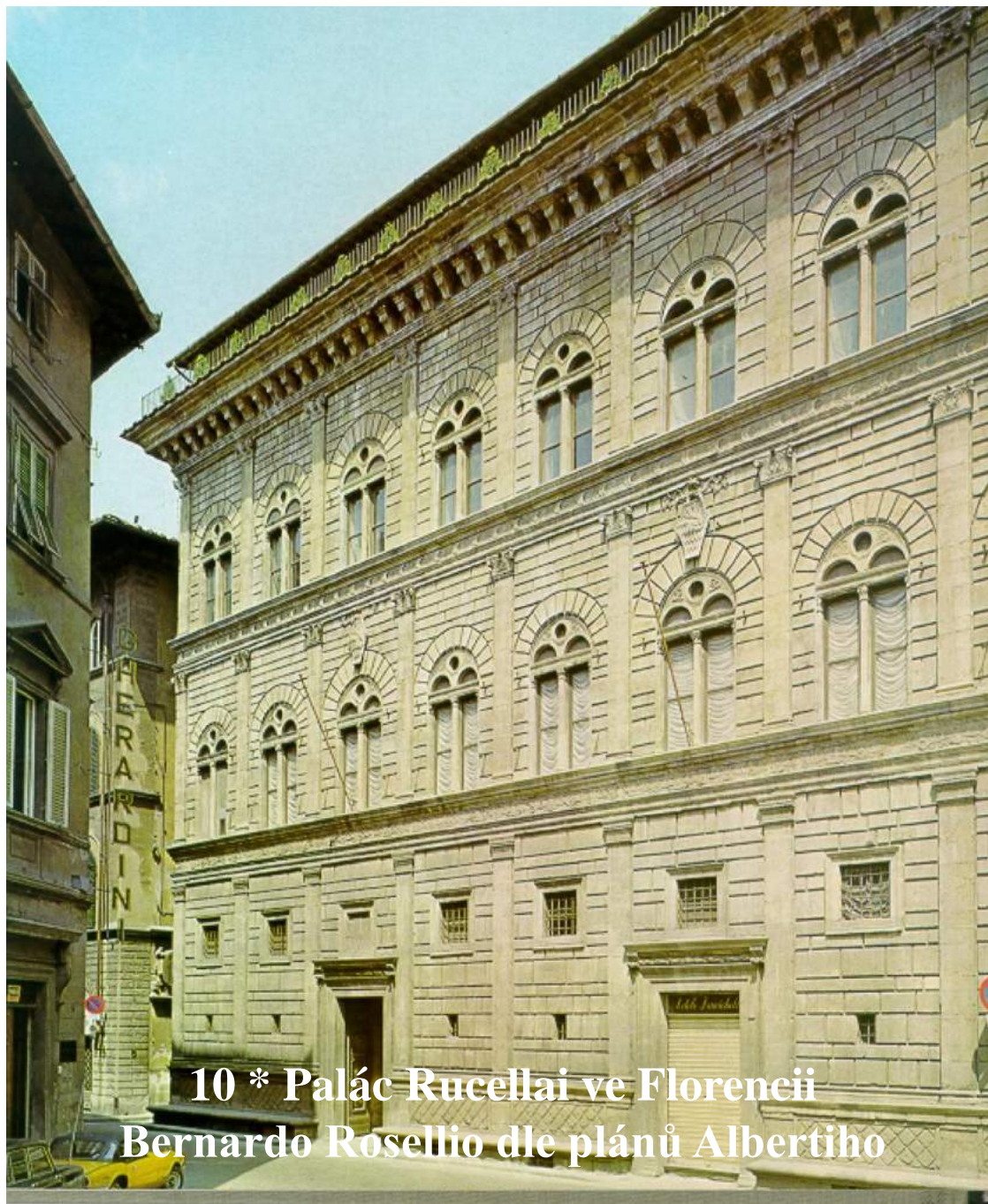
PALAZZO MEDICI-RICCARDI
FLORENCIE

8a * Palác Medici-Riccardi (dokončen 1460)
Filippo Brunelleschi - Michelozzi

9 * Tempio Malatestiano (San Francesco) v Rimini
Leon Batista Alberti (*1404 + 1472)

10 * Palác Rucellai ve Florencii
Bernardo Rossello dle plánů Albertiho

11a * Palác Cancellaria v Římě (cca 1845)
některý z žáků Albertiho

11b * Palác Cancellaria v Římě (cca 1845)
některý z žáků Albertiho

12 * Hrad Castel Nuovo v Neapoli
asi Sagrela

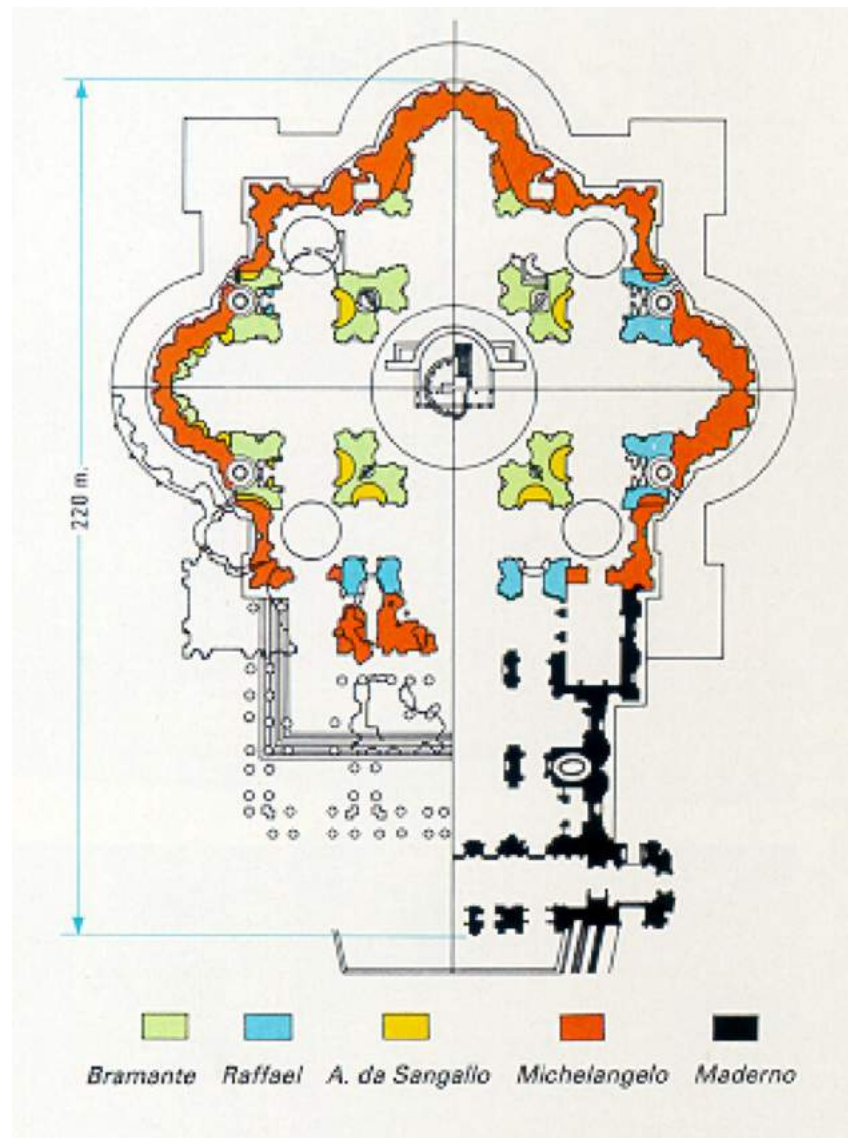

13 * Kostel Santa Maria della Consolazione v Todi (poč.16.stol.)
Cola di Mateuccio z Caparoly

TODI
S. Maria
della Consolazione

62

14 * Chrám Sv.Petra v Římě
Bramante (do 1514), Raffael, de Sangallo (do 1546),
Michelangelo (1558-1564), Maderna

15 * Chrám Sv.Petra v Římě
kupole od Michelangela

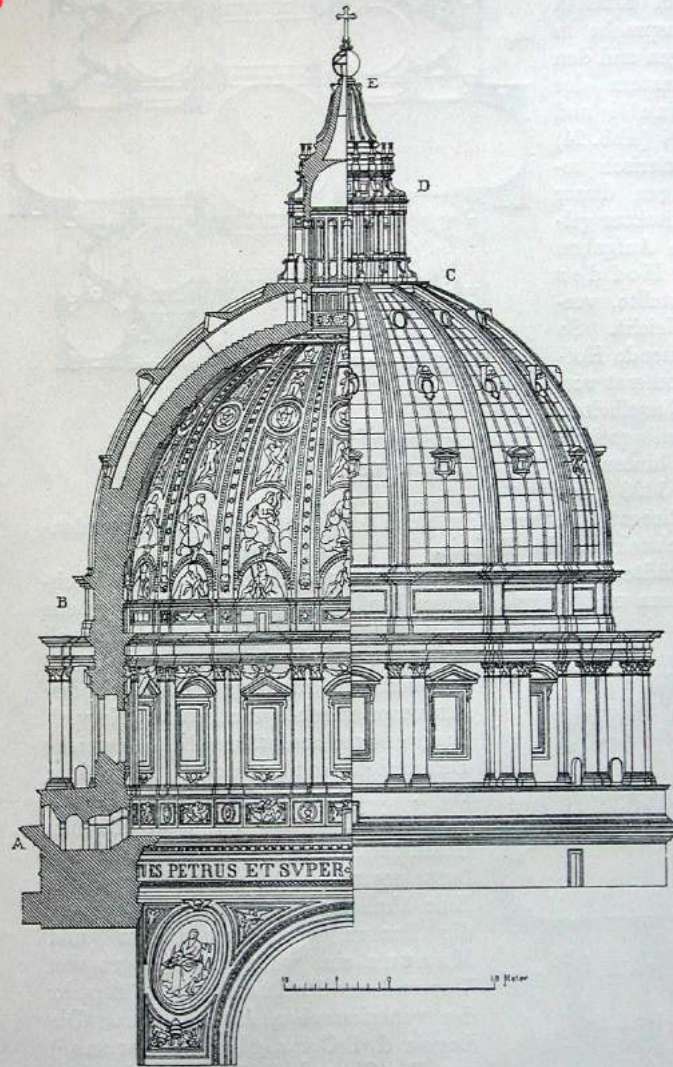

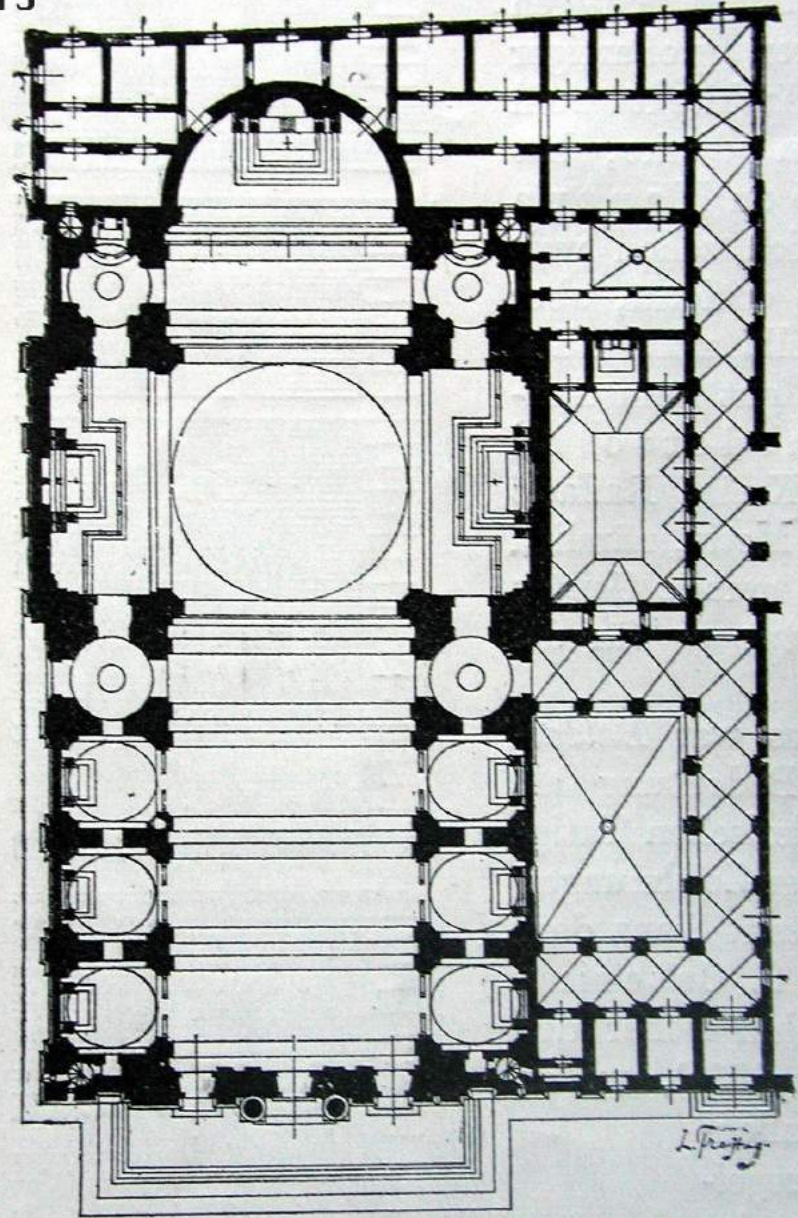
Abb. 39 Kuppel von St. Peter zu Rom (Durchschnitt und Aufriß)

15a * Chrám Sv.Petra v Římě
kupole od Michelangela

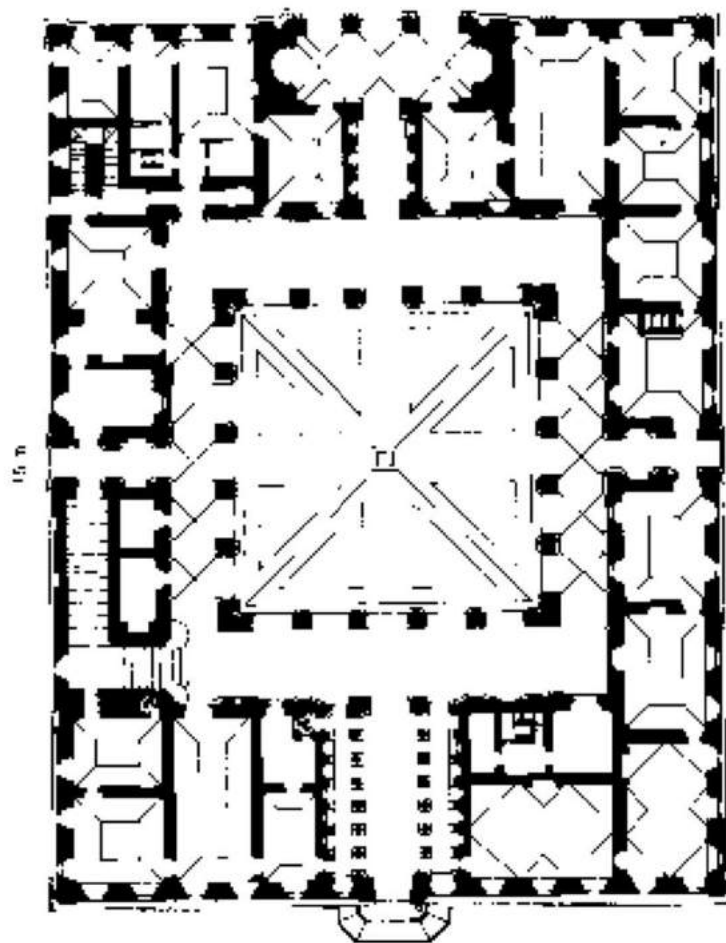
16 * Il Gesù v Římě (1568-1584)

Giacomo Barozzi da Vignola (1568) – dokončil Giacomo della Porta (1584)

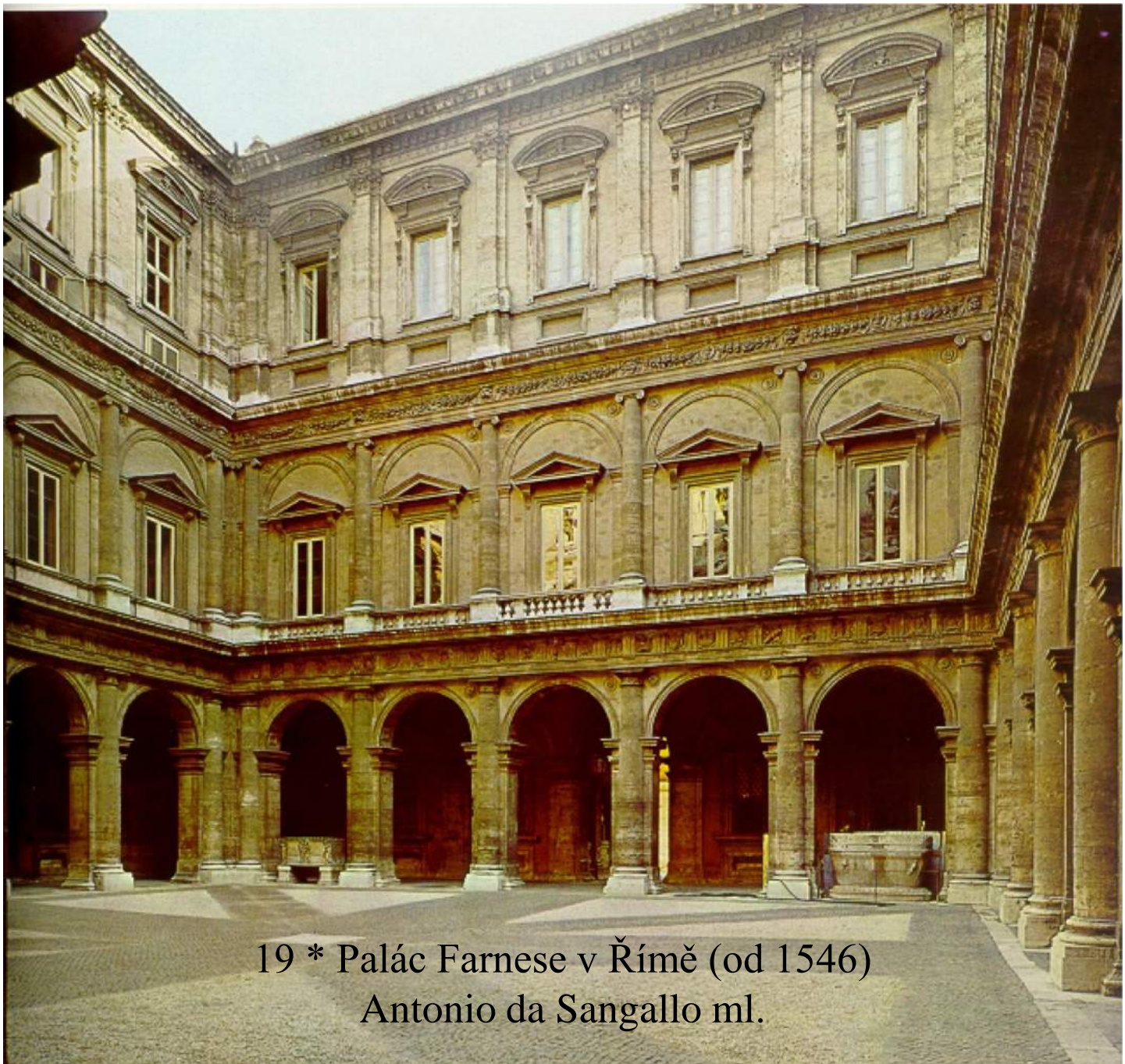

17 * Il Gesù v Římě (1568-1584)
 Giacomo Barozzi da Vignola
 (1568) – dokončil Giacomo della
 Porta (1584)

Abb. 53 Grundriß von Il Gesù zu Rom
 (Nach Gurlitt)

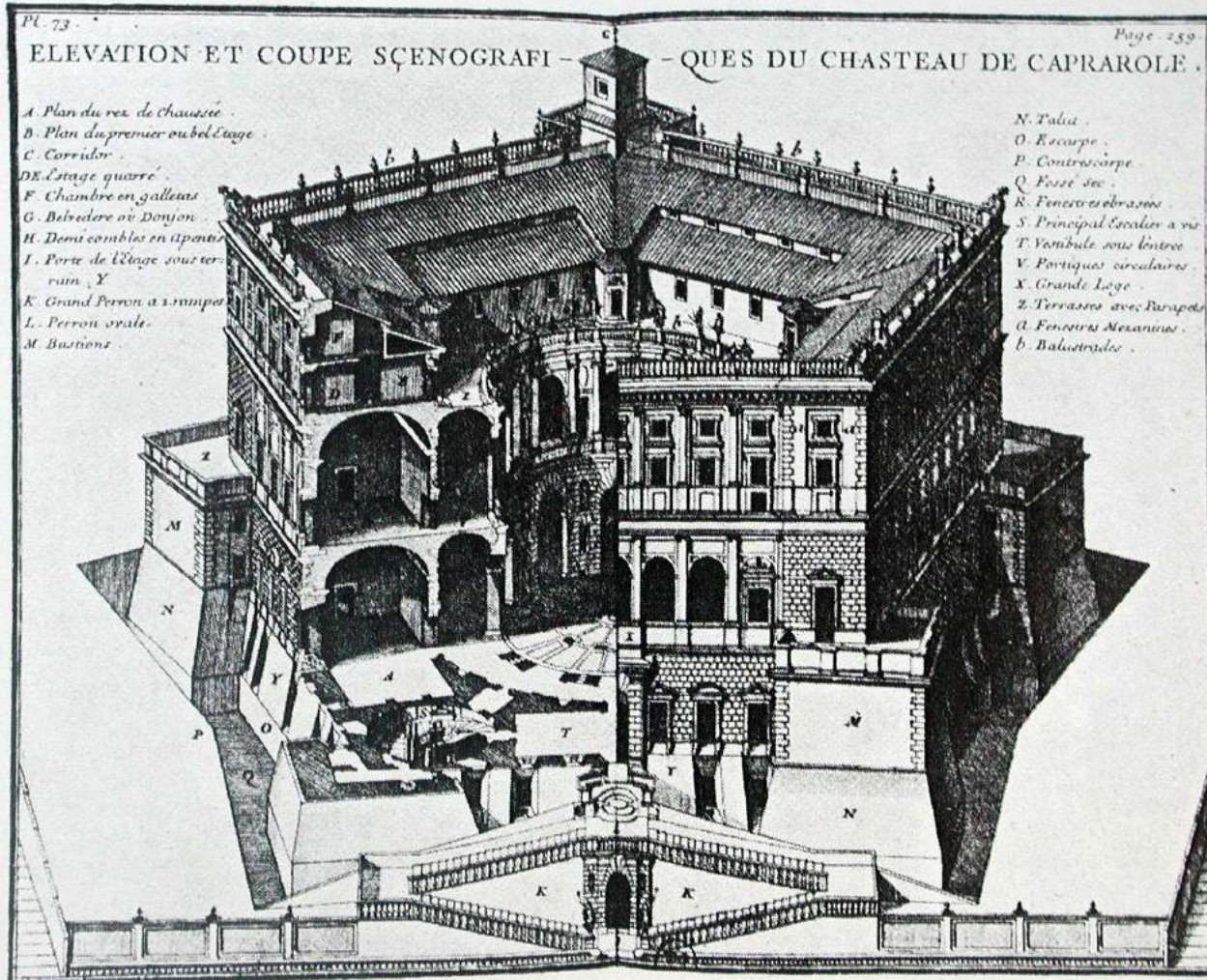
18 * Palác Farnese v Římě (od 1546)
Antonio da Sangallo ml.

19 * Palác Farnese v Římě (od 1546)
Antonio da Sangallo ml.

20 * Villa Farnese v Caparole (1547-1559)
Giacomo Barozzi da Vignola (*1507 + 1573)

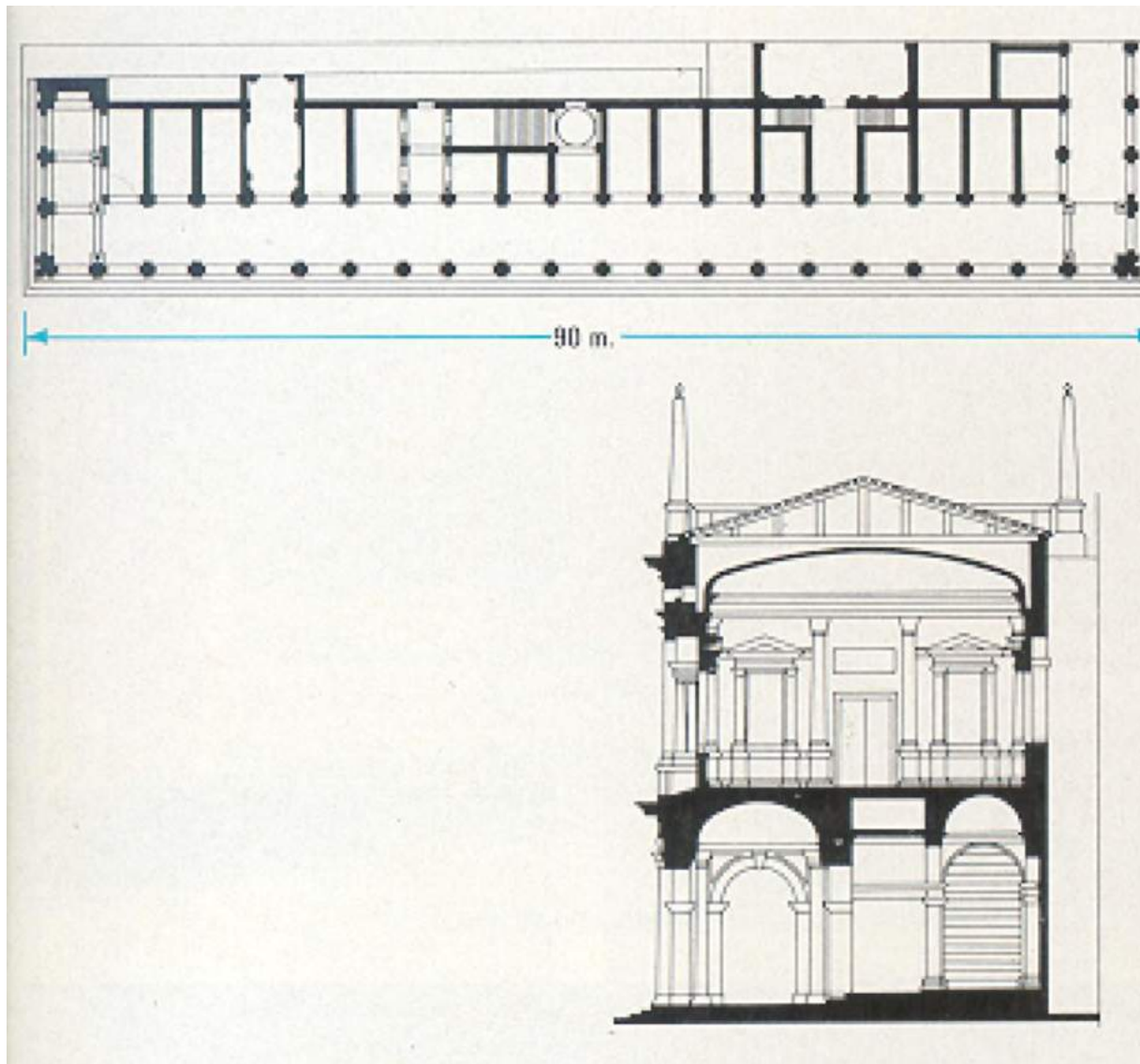

21 * Villa Farnese v Caparole (1547-1559)
 Giacomo Barozzi da Vignola (*1507 + 1573)

**vila Medici
Poggio a Caiano
Giuliano da Sangallo
po 1485**

27

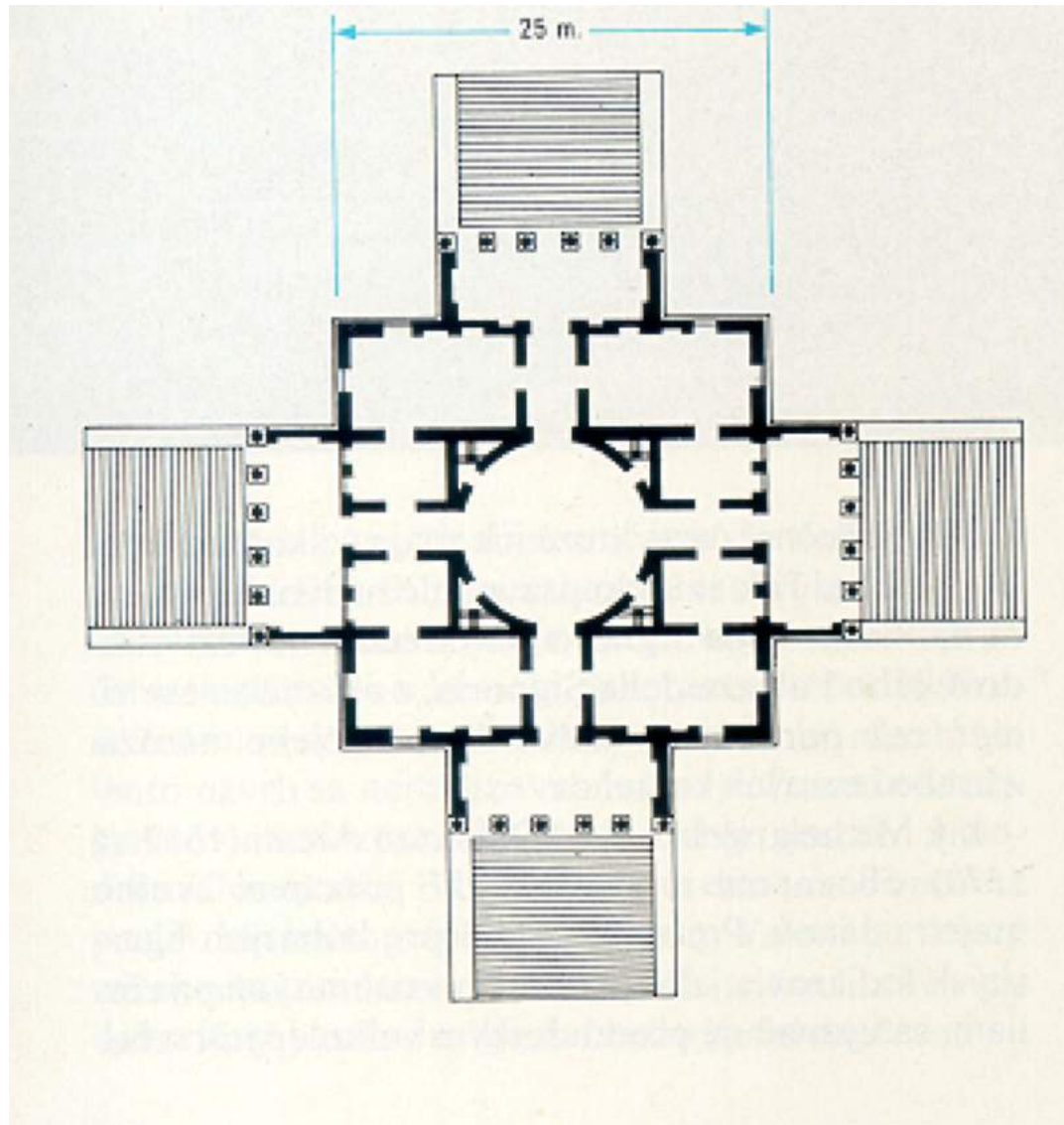

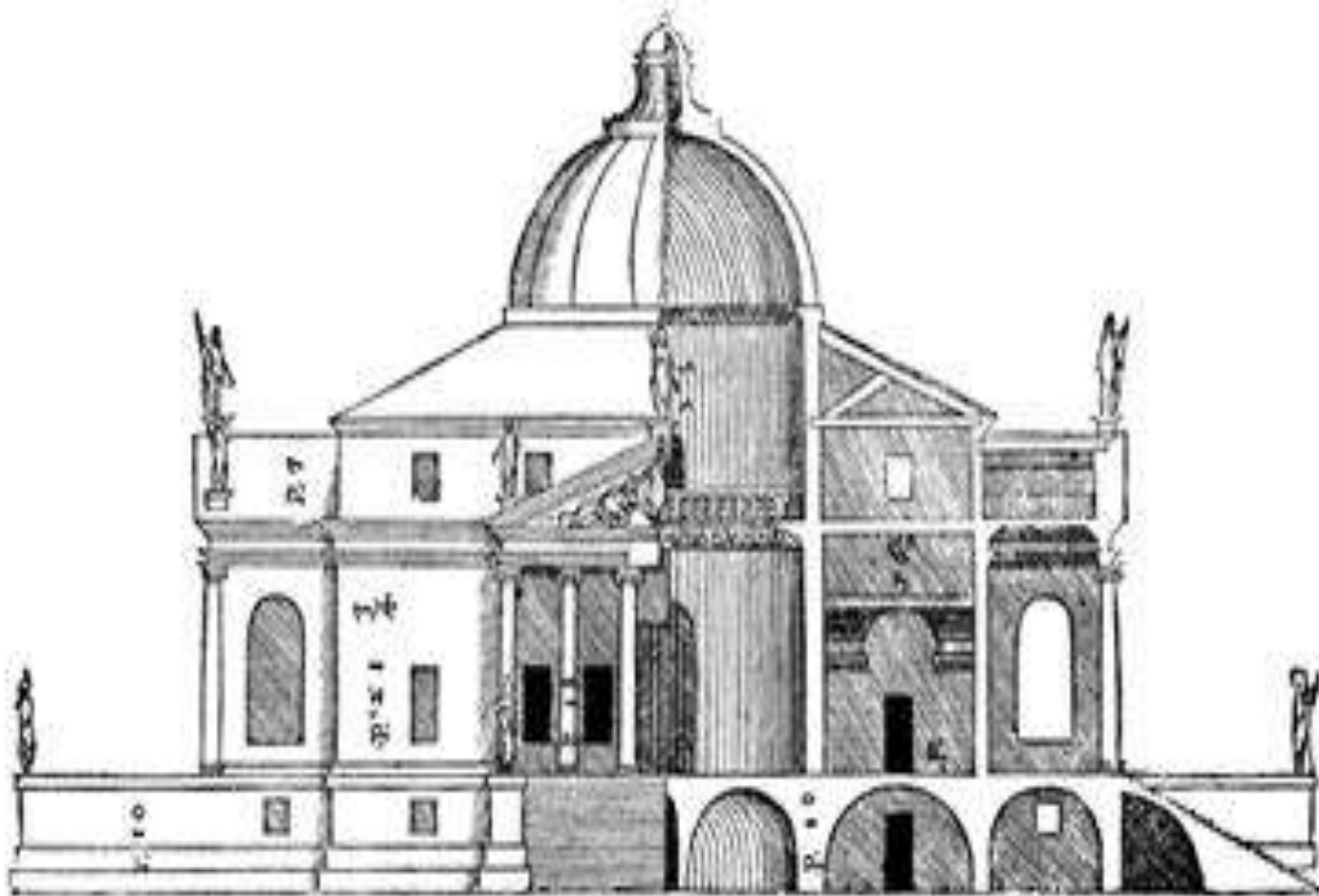
22 * Knihovna Marciany v Benátkách (1536)
Jacopo Sansovino (*1486+ 1570)

23 * Knihovna Marciany v Benátkách (1536)
Jacopo Sansovino (*1486+ 1570)

24 * Villa Rotonda (od1566)
Andrea Palladio (*1508+ 1580)

24 * Villa Rotonda (od1566)
Andrea Palladio (*1508+ 1580)

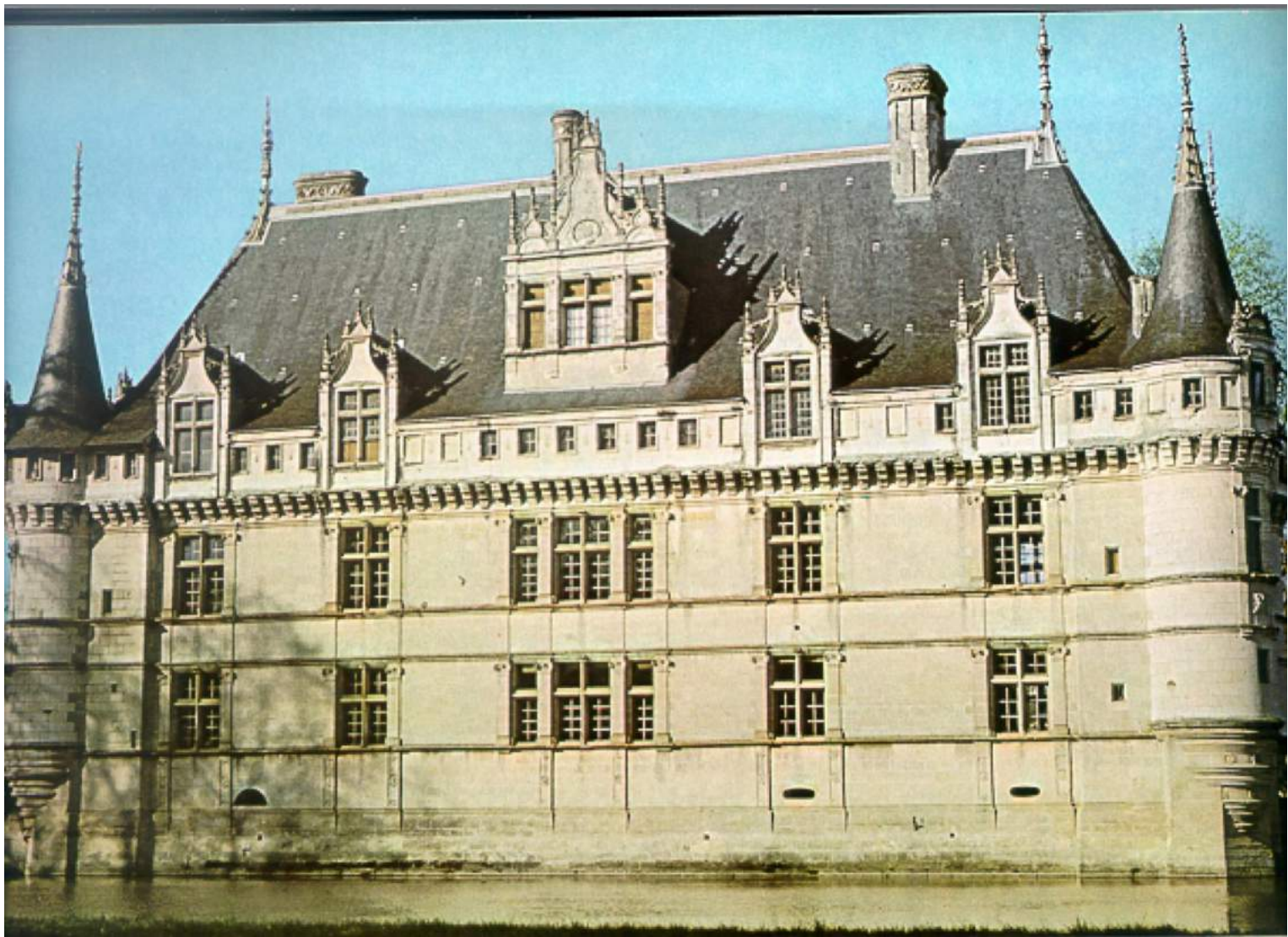
25 * Villa Rotonda (od1566)
Andrea Palladio (*1508+ 1580)

25a * Villa Rotonda (od1566)
Andrea Palladio (*1508+ 1580)

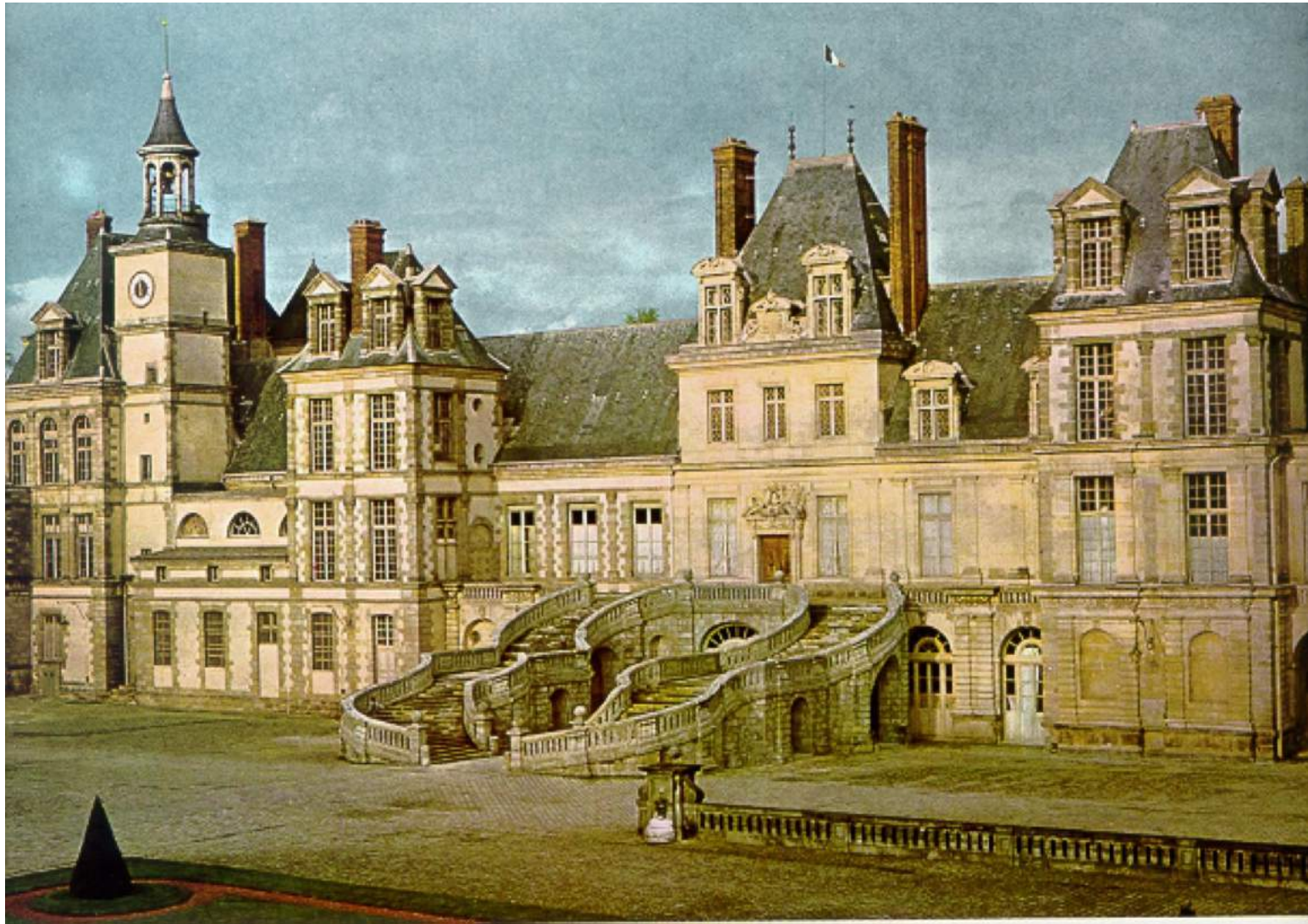
26 * Klášter Escorial (1563-1584)
Juan Bautista de Toledo – dokončil Juan de Herrera

27a * Zámek Azay-le-Rideau (1518-1524)

27b * Zámek v Chenonceaux (1520-1560)

28 * Zámek v Fontainebleau (1528-1634)

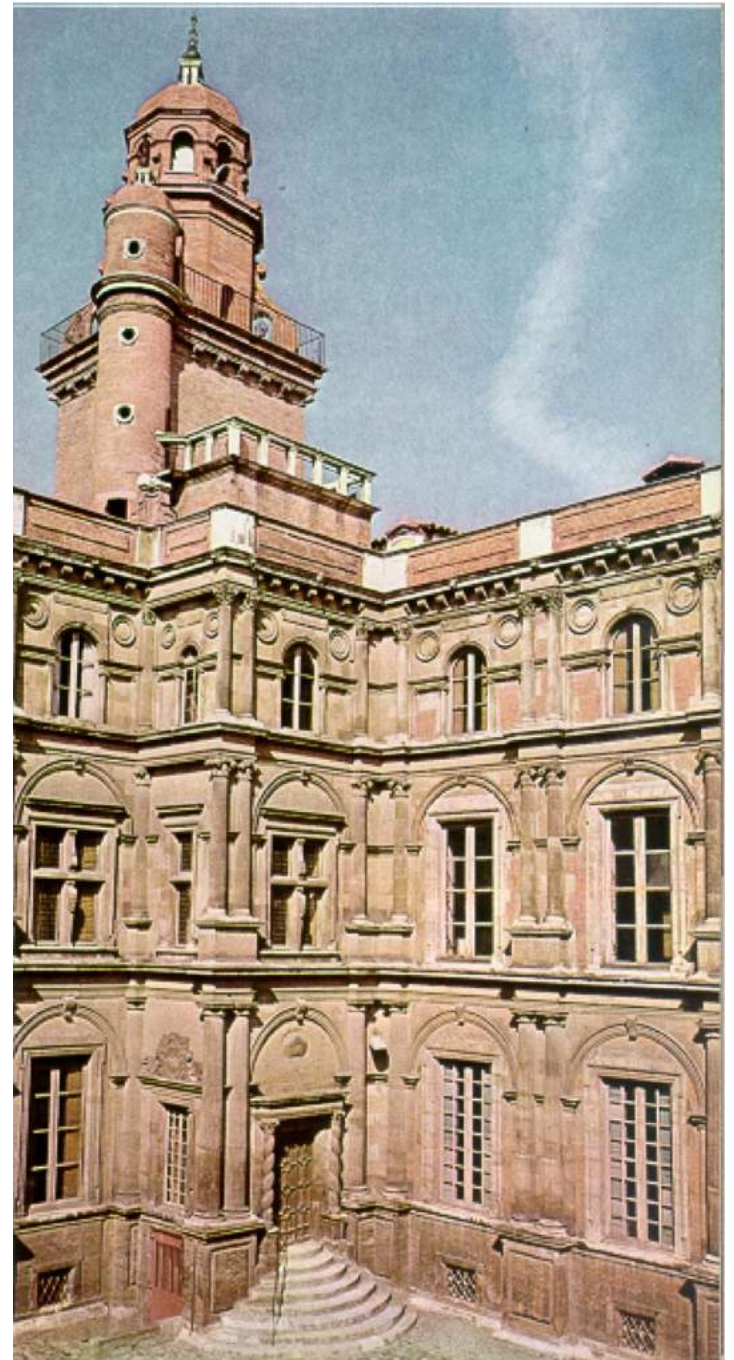

29a * Kostel Saint-Eustache
Domenico da Cortona

29b * Kostel Saint Michel v Dijonu
1535-1550

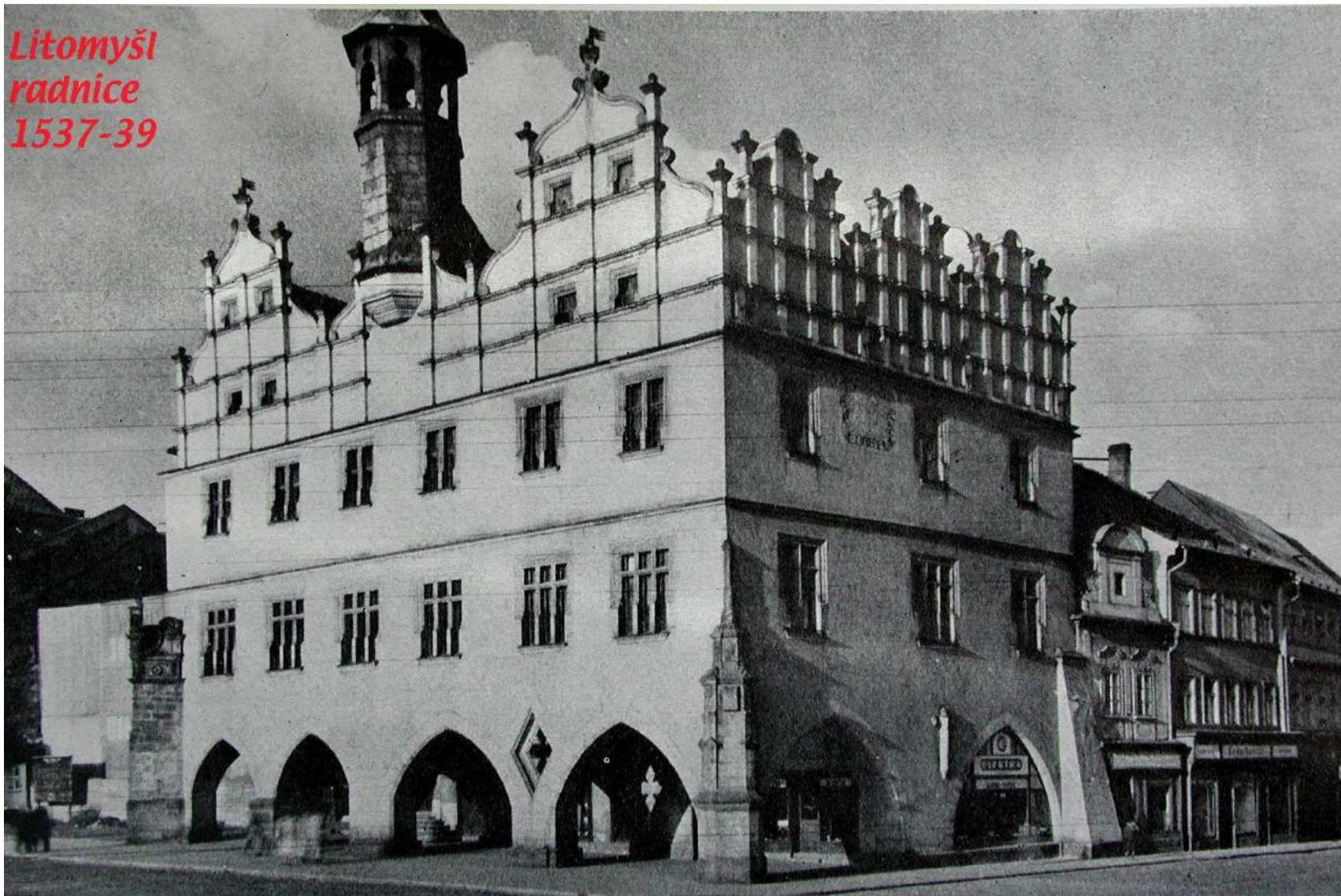
30 * Palác Assézat v Toulouse (1555)
Bachelier

31* Královský letohrádek
(Belveder) v Praze (1538)
Paollo della Stella

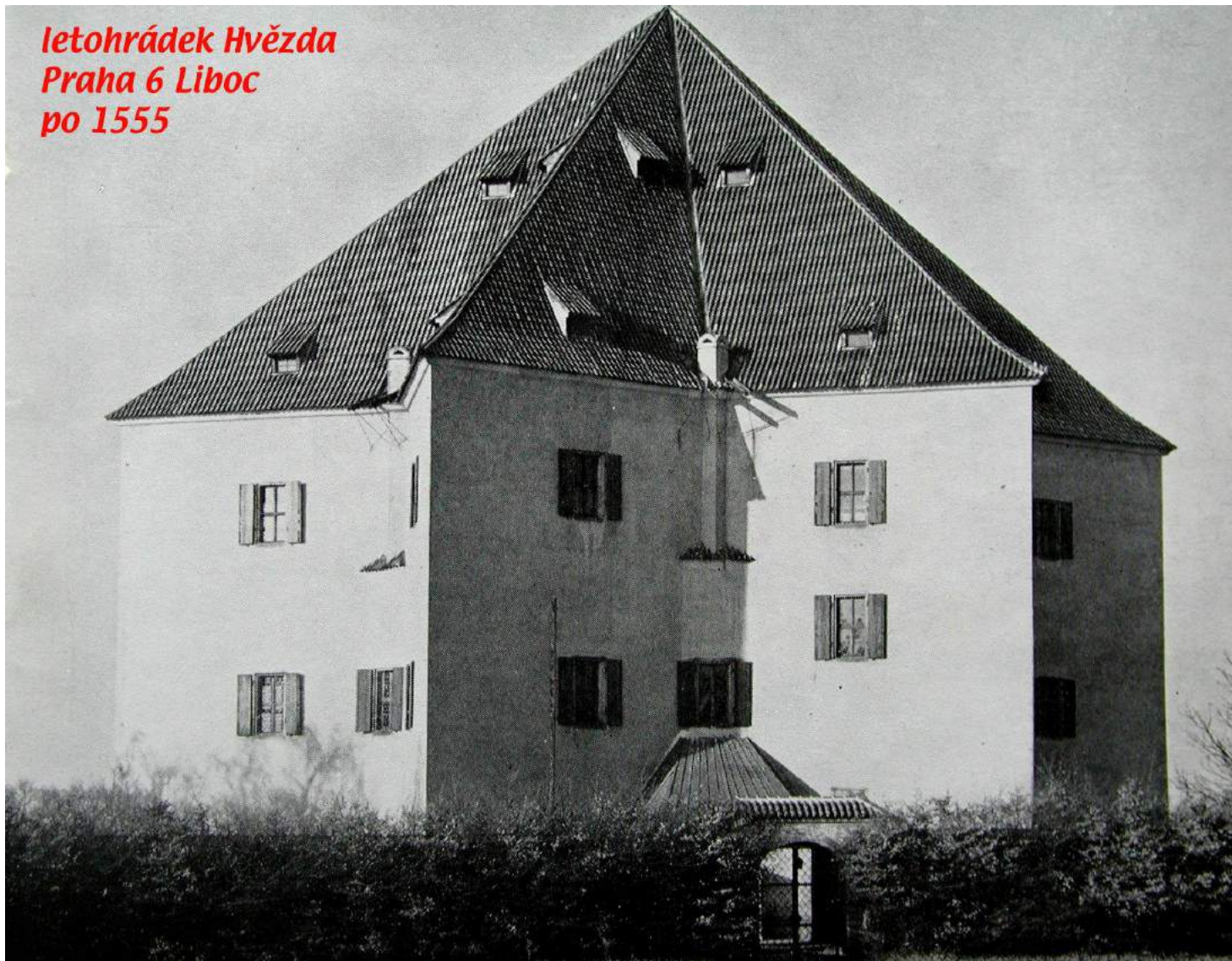

*Litomyšl
radnice
1537-39*

31b * Radnice v Litomyšli

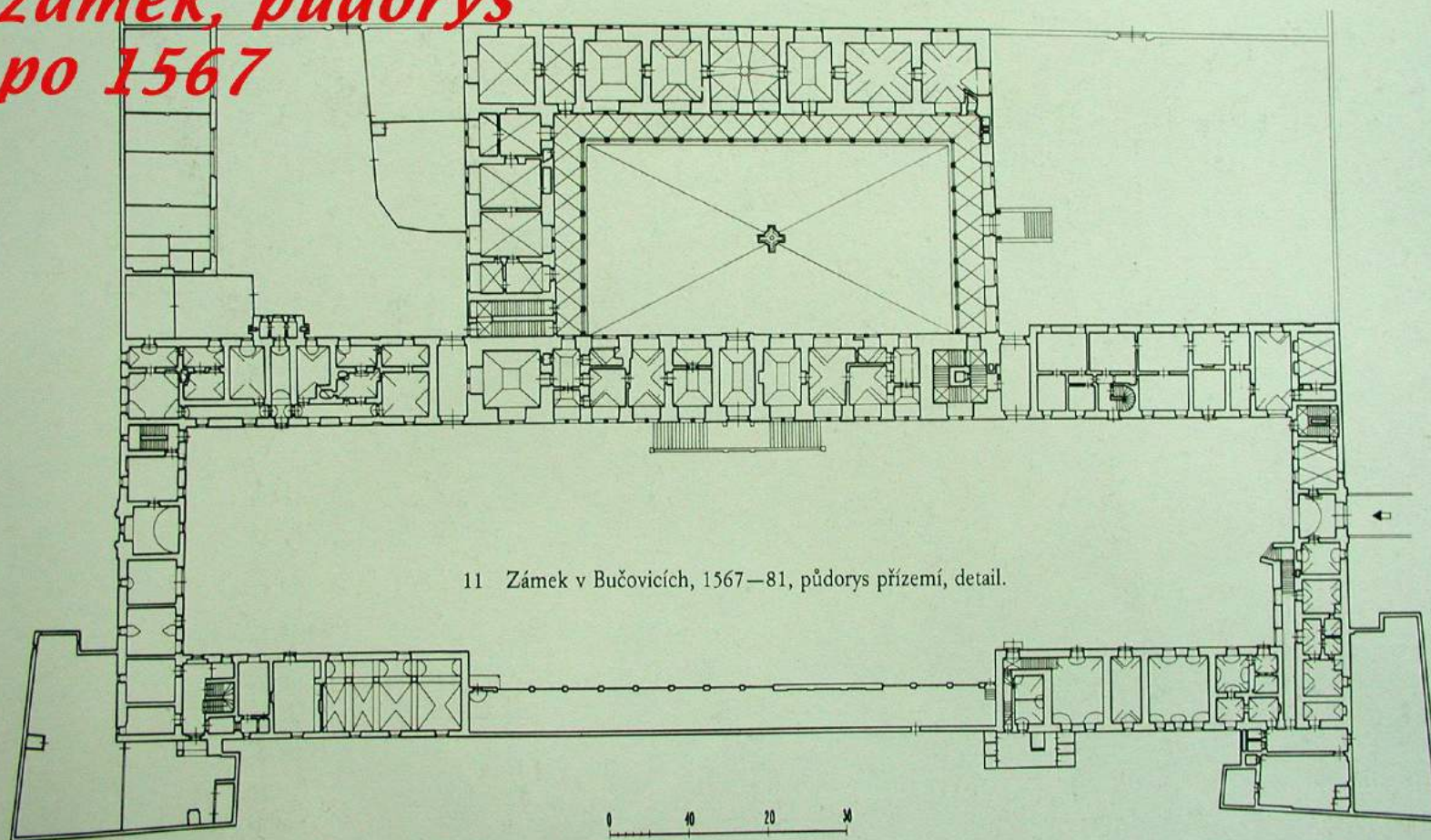
*letohrádek Hvězda
Praha 6 Liboc
po 1555*

31c * Letohrádek Hvězda

*Bučovice
zámek, půdorys
po 1567*

32 33

Zámek Bučovice
1566 – 1582 – pán Jan Šembera z Boskovic
(severoitalský mistr Pietro Garbi dle plánů Jacopa Strady)

Zámek Bučovice

Zámek Bučovice

Zámek Benešov nad Ploučnicí (dolní zámek)
16.Stol – páni ze Salhausenu

Zámek Benešov nad Ploučnicí (dolní zámek)

Zámek Benešov nad Ploučnicí (horní zámek)

Zámek Český Krumlov

Od 1250 – renesanční přestavba 2.pol.16.stol Vilém z Rožmberka
(italští architekti Antonio Ericera a Baldasar Maggi)

Zámek Český Krumlov

Zámek Jindřichův Hradec

1220 první zmínka – přestavba a dostavba Jáchym z Hradce kolem 1560

Zámek Jindřichův Hradec

Zámek Jindřichův Hradec

Zámek Litomyšl
Po 1547 přestavba - Pernštejnové

Zámek Litomyšl

Zámek Litomyšl

Zámek Nelahozeves

Od 1553 – Florián Griespek z Griespachu – dokončeno poč.17.stol synem Blažejem

Zámek Nelahozeves

NELAHOZEVES

Zámek Nelahozeves

Zámek Opocno

Zámek Opočno
2.pol. 16.stol – rod Trčků

Zámek Opočno

Zámek Pardubice
konec 13.stol – přestavba 15. a 16.stol. Pány z Pernštejna

Zámek Pardubice

32 * Radnice v Brémách

33 * Wawel v Krakově